
ASTERISK

NR. 68 DECEMBER 2013

AARHUS UNIVERSITET
INSTITUT FOR UDDANNELSE OG PÆDAGOGIK (DPU)

SKAL VI SKRUE NED FOR IDÉSAMFUNDET?

SKOLEPARATHED
Systematik i
dagtilbud virker

OPGØR MED FAMILIEDOGMER
Er søskende vigtigere
end forældre?

KOM TÆT PÅ DE UNGE
Vejlederne skal
ud af kontoret

TEMA
HÅNDVÆRKETS
COMEBACK

VISIONEN OM VIDENSAMFUNDET ER I FORANDRING

Af HANNE LØNGREEN, INSTITUTLEDER FOR
INSTITUT FOR UDDANNELSE OG PÆDAGOGIK (DPU),
AARHUS UNIVERSITET

I det nye årtusinde har diskussionen om det globale arbejdsmarked kørt på høje nagler. Hvem skal have hvilke job? Skal Danmark leve af idéer og outsource materielle opgaver til den anden side af kloden? Overtager polakkerne håndværket? Fremtiden har i den grad handlet om den globale arbejdsdeling.

Forventningen har været, at Danmark skal placere sig øverst i videnspyramiden og sammen med især andre vestlige lande dominere videnskab og vidensproduktion. Her var det 'kloge' arbejde. Universiteter i verdensklasse blev for eksempel en vigtig krumtrap i denne vision.

Devisen har længe lydt, at hvis man vil sine børn det bedste, så skal de vælge uddannelser inden for vidensamfundet. Her vil de fremtidige spændende job være. I visionen om vidensamfundet glemte vi imidlertid, at for lidt og for meget fordærver alt. Vi glemte, at ikke alle unge vil opleve sig på rette hylde på de gymnasiale uddannelser. Vi glemte, at måske var netop en elektrikeruddannelse og ikke en ingeniøruddannelse bedst for den unge.

Overfokusering på uddannelse til vidensamfundet har bragt os i den situation, at erhvervsskolerne i dag befinder sig i krise. For få unge vælger en erhvervsuddannelse

»Overfokusering på uddannelse til videnssamfundet har bragt os i den situation, at erhvervsskolerne i dag befinder sig i krise. **For få unge vælger en erhvervsuddannelse – og for mange af de få springer fra.**«

– og for mange af de få springer fra. Og endnu færre forældre ønsker, at deres børn får en erhvervsuddannelse. Featureartiklen i dette nummer af Asterisk fortæller historien om, hvordan vidensamfundets vision har givet erhvervsuddannelserne et knæk, men artiklen peger samtidig på, at vi muligvis står ved et vendepunkt. Måske får håndværket et comeback, som kan give erhvervsuddannelserne prestige.

Vendepunktet handler ikke kun om, at erhvervsuddannelserne er blevet et centralt uddannelsespolitisk tema, blandt andet med regeringens udspil til en reform af erhvervs-

uddannelserne. Det handler også om, at den store vision om vidensamfundet nu er i forandring. Politikerne taler om, at Danmark både skal være et videnssamfund og et produktionssamfund.

Spørgsmålet er, hvad det nye produktionssamfund betyder for erhvervsuddannelserne her og nu. Kan den holdningsændring, som politikerne nu arbejder på at etablere, skabe balance mellem de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne? Uanset hvad er det på høje tid, at vi tager erhvervsskolernes problemer alvorligt. Det er også på høje tid, at vi ser 'hånd og ånd' i et samspil og ikke som to separate størrelser, sådan som sociolog Richard Sennett fortæller i et interview med Asterisk. Eller som forfatteren Johannes V. Jensen skrev i 1920'erne: "Hvad hånden former, er åndens spor.« ■

Redaktion

Hanne Løngreen
(ansvarshavende redaktør)
Camilla Mehlsen
cme@dpu.dk
Peder Holm Pedersen
peho@dpu.dk

Redaktionskomité

Charlotte Ringsmose
Hanne Knudsen
Anne Maj Nielsen
Henrik Nitzschke
Mads Haugsted
Søren Christensen

Skribenter

Camilla Mehlsen
Knud Holt Nielsen
Carsten Henriksen
Marie Preisler
Mathilde Weirsøe

Korrektur

Kirsten Kovacs

Redaktionens adr.

Institut for Uddannelse og
Pædagogik (DPU),
Aarhus Universitet
Tuborgvej 164
2400 København NV

Kontakt til redaktionen

E-MAIL: asterisk@dpu.dk
TELEFON: 87 15 18 15

Abonnement

Abonnement er gratis
og kan bestilles på
www.edu.au.dk/asterisk

Design: Hiske Jessen

Forside: Polfoto

Tryk: Scanprint A/S

ISSN nr.: 1601-5754

Oplag: 14.000

Asterisk er et magasin for
aktuel uddannelsesforsk-
ning. Asterisk udkommer
fire gange årligt og er ud-
givet af Institut for Uddan-
nelse og Pædagogik (DPU),
Aarhus Universitet.
Artikler eller illustrationer
må ikke eftertrykkes uden
tilladelse.

s. 18

Richard Sennett

TEMA: HÅNDVÆRKETS COMEBACK

S. 8-13 FEATURE

FÅR HÅNDVÆRKET COMEBACK?

Under hver femte unge vælger en erhvervsuddannelse, og kun 7 % af forældrene vil anbefale en erhvervsuddannelse til deres børn. **Men nu stopper erhvervsuddannelsernes deroute, for det nye produktionssamfund hylder håndværket.**

S. 14-16 HÅNDVÆRK OG DESIGN

VI LÆRER OGSÅ MED HÆNDERNE

Farvel til sløjde som hobbyfag i skolen. Vi må tage de praktiske fag i skolen mere alvorligt, for de åbner for en vigtig form for læring, siger Stig Pedersen, **der har været med til at få det nye fag 'håndværk og design' på skoleskemaet i år.**

S. 18-21 HÅND VS. ÅND

ET SLAG FOR DEN STOLTE HÅNDVÆRKER

Snart vil samfundet skribe af mangel på dygtige håndværkere, lyder det fra politikere og erhvervsfolk. Asterisk har sat den ansete amerikanske sociolog Richard Sennett i stævne for at få svar på, hvad vi kan lære af godt håndværk.

S. 22-23 KOMMENTAR

UNGE SER SKÆVT PÅ FREMTIDEN

Alt imens meningsdannere taler om en udbredt foragt for håndens arbejde, er det interessant at stille spørgsmålet, **hvorfor kun knap 20 procent af en årgang kan se dem selv på det erhvervsfaglige spor**, skriver Kristian Bernt Karlson, der for nylig har forsvaret sin ph.d.-afhandling om unges uddannelsesforventninger.

s. 24

S. 24-27 SPOT PÅ NY FORSKNING

ET VÆRDIFULDT SLID AT VÆRE SØSKENDE

Børn prioriterer højt at være søskende, men det er et slidsomt arbejde, **især i skilsmisefamilier med flere hjem og mange søskenderelationer**, viser ny forskning.

»Forældre ér vigtige, men for nogle af de børn, vi har interviewet, **er søskende vigtigere end forældre.**«

Ida W. Winther.
forskningsprojektets leder

S. 28-29 HVAD OPTAGER FORSKEREN?

VEJLED, HVOR DE UNGE ER

Tag med en andens mor eller far på arbejde. Vejled de unge i kantinen eller på værkstedet. **Spørg ikke unge, hvad de vil være, men snarere hvad de mindst kan forestille sig at være.** Sådan lyder nogle af rådene fra lektor Rie Thomsen, der netop har modtaget årets Vejlederpris for at nytænke vejledning.

S. 30-31 NY UNDERSØGELSE

JA TAK TIL NATIONALE ANBEFALINGER OM SKOLESTART

Standarder, screening og systematiske metoder i dagtilbud kan gøre børn mere skoleparate, men det kræver solide pædagogiske indsatser.

Ny undersøgelse tager fat på skoleparathed.

»Vi skal væk fra de 'gefühl-agtige' metoder, der varierer fra institution til institution og fra kommune til kommune. Vi skal rent faktisk vide, hvad der virker – og ikke blot føle os frem.«

Camilla Brørup Dyssegaard

S. 2 LEDER

S. 6-7 KORT NYT

S. 32-33 NYE BØGER

S. 35 KALENDER

BACHELOR. KANDIDAT.

**Skal du i gang med en uddannelse?
Kom og mød os!**

Informationsmøder i Aarhus og København
Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU)

Bacheloruddannelsen i uddannelsesvidenskab

- 25. februar 2014
Campus Emdrup, København
- 27. februar - 1. marts
U-days i Aarhus

Kandidatuddannelser

- 4. marts 2014
Campus Emdrup, København
- 5. marts 2014
Campus Aarhus

Programmer og tilmelding:
edu.au.dk/aabenthus

Ansøgning til bacheloruddannelse

- Kvote 2: 15. marts 2014
- Kvote 1: 5. juli 2014

Læs mere på bachelor.au.dk

Ansøgning til kandidatuddannelser

- 1. april 2014

Læs mere på kandidat.au.dk

AARHUS UNIVERSITET

NY FORSKNING OM **DANSK** SKOLEHISTORIE

HVAD er skolen egentlig for en størrelse, hvis vi ser langt tilbage i historien? Og hvorfor er den så ofte centrum for debat? Det er kernen i et nyt stort forskningsprojekt om dansk skolehistorie, der strækker sig fra middelalderens kirkeskoler til lærerlockout i 2013.

Bag projektet står en række historikere fra Aarhus Universitet, som i 2009 fik en stor bevilling fra Carlsbergfondet. Det muliggjorde et grundigt stykke forskningsarbejde, der nu munder ud i fem bind om dansk skolehistorie. Første bind *Da læreren holdt skole - tiden før 1780* og andet bind *Da skolen tog form - 1780-1850* er udkommet på Aarhus Universitetsforlag. De næste tre bind udkommer i 2014.

→ **Læs mere** på <http://edu.au.dk/skole200>

KORT NYT

BØRNS TRIVSEL OG **LÆRING** I DAGTILBUD

ET stort forsøgs- og udviklingsprogram skal skabe ny viden om effekterne af målrettet pædagogisk arbejde i dagtilbuddene. Social-, Børne- og Integrationsministeriet har indgået aftale med et konsortium - bl.a. bestående af forskere fra Aarhus Universitet - der skal udvikle viden og redskaber til det pædagogiske personale i dagtilbuddene. Målet er at sikre, at alle børn trives og lærer så meget, de kan. Der er afsat 25 mio. kr. til programmet.

Professor MSO Bente Jensen fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, står i spidsen for den forskergruppe på Aarhus Universitet, der er tilknyttet programmet. Ud over Aarhus Universitet består konsortiet af Rambøll Management Consulting, Center for Børnesprog på Syddansk Universitet, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og UC Nord.

→ **Læs mere** på edu.au.dk/aktuelt

VEJLEDERPRISEN 2013

LEKTOR Rie Thomsen fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, modtog i september årets vejlederpris på 25.000 kroner. Rie Thomsen forsker i vejledning i fællesskaber og har med sine formidlingsevner præget og nytænkt uddannelses- og erhvervsvejledningen i Danmark. Vejlederprisen er på 25.000 kr.

→ **Læs mere** om Rie Thomsen og vejlederprisen på s. 28.

PÆDAGOGER KAN **STYRKE** BØRNS LÆRING MERE

EN ny undersøgelse, udarbejdet for Kommunernes Landsforening (KL), af forskere fra Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet, viser, hvordan pædagoger allerede i dagtilbuddet kan styrke børns læring og udvikling endnu mere, end de gør i dag.

Undersøgelsen *Virkningsfulde tiltag i dagtilbud* er et led i KL og kommunernes arbejde med at sikre kvalitet i dagtilbud. Undersøgelsen viser, at kvaliteten af det pædagogiske arbejde i daginstitutionerne har betydning for børns trivsel, sociale kompetencer og videre forløb i skolen.

PISA-TEST KAN IKKE FORUDSIGE UNGDOMS- UDDANNELSE

UNGES læsefærdigheder, målt i PISA-test, er ikke afgørende for, om unge fuldfører en ungdomsuddannelse. Det viser en ny undersøgelse *LEKS* (Læring og evaluering i Københavnske kommuner) fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

LEKS undersøger samspillet mellem de unges læsekompetencer, vurderet i PISA-test, på den ene side og deres ungdomsuddannelsesforløb på den anden side. Forskerne har fulgt 2.300 unge mennesker, der afsluttede 9. klasse i 2007 og 4½ år frem i deres videre uddannelsesforløb. På baggrund af resultaterne afviser forskerne, at PISA kan forudsige unges muligheder for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Det betyder ikke, at unges læsefærdighed er uden betydning, men at læsefærdighed som enkeltfaktor ikke er afgørende.

→ **Læs mere** om undersøgelsen på edu.au.dk/aktuelt

STUDERENDE FRA BALKAN MØDER DANSK UDDANNELSES- KULTUR

STUDERENDE fra Serbien og Montenegro var i oktober på studietur til Aarhus Universitet, Campus Emdrup, for at studere det danske uddannelsessystem. De blev bl.a. klogere på, hvordan den skandinaviske kultur og velfærdsstat smitter af på vores uddannelser og arbejdsliv.

Besøget indgår i et større forskningsprojekt 'Education Policy Studies Programme (EPSP)', hvor Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, samarbejder med universiteterne i Beograd, Jagodina, Novi Sad (alle i Serbien) og Podgorica (Montenegro).

→ **Læs interview** med tre af de studerende fra delegationen på edu.au.dk/aktuelt

EN DAG MED BARNET I CENTRUM

HVORDAN øger vi kvaliteten i de danske vuggestuer og dagplejer? Det er forskere fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, gået sammen med praktikere om at finde frem til gennem forskningsprojektet *Barnet i Centrum*. Projektet udvikles løbende i samarbejde mellem forskere og praktikere.

18 kommuner deltager i aktionsforskningsprojektet *Barnet i Centrum* (BIC), hvor forskere fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, og praktikere samarbejder om at udvikle kvalitet i vuggestuen og i dagplejen.

Onsdag d. 2. oktober var godt 400 pædagoger, pædagogmedhjælpere, dagplejere og andre, der arbejder professionelt med 0-3-årige børn, samlet til en fælles laboratoriedag med barnet i centrum.

→ **Læs reportage** og se videostreaminger af bl.a. professor MSO Stig Brostrøms oplæg om legens betydning på edu.au.dk/aktuelt

PH.D.-AFHANDLINGER FRA INSTITUT FOR UDDANNELSE & PÆDAGOGIK

1

INTRODUCING THE ARC FORM – DESIGNING A SATISFACTORY HIGHLY NON-LINEAR ALTERNATIVE TO TEXT FOR GENERAL-PURPOSE IDEA DEVELOPMENT

Af **Benjamin Brink Allsopp**
Motiveret af de frustrationer, der opstår ved at arbejde med idéer i tekstdokumenter, efterstræber denne afhandling at præsentere et tilfredsstillende og særdeles ikke-lineært alternativ til lineære tekster. Undersøgelsen af eksempler på forskellige netværksnotationer i forhold til disse kriterier peger på, at der er en niche for en ny notation, der opfylder alle kriterierne.

2

»DID YOU IMAGINE THAT OLD PEOPLE COULD BE LIKE THIS?«

// A KALEIDOSCOPE OF
AGEING, HEALTH AND
PROCESSES OF IDENTITY
IN AN URBAN DANISH
CONTEXT

Af **Kamilla Nørtoft**
Afhandlingen er en antropologisk analyse af identitetsarbejde og sundhed i sociale relationer blandt ældre

mennesker, der har deres gang i tre forskellige pædagogiske settings i København. En væsentlig konklusion i afhandlingen er, at sundhed sjældent er på dagsordenen i sociale relationer som noget, der er vigtigt i sig selv.

3

UNEQUAL EXPECTATIONS: SUBJECTIVE BELIEFS, ACADEMIC PERFORMANCE, AND INEQUALITY OF EDUCATIONAL OPPORTUNITY

Af **Kristian B. Karlson**
The thesis examines the significant, yet largely neglected, role that students' beliefs about their educational futures play in generating inequality in educational attainment in today's society.

Students' Expectations Matter:

- Higher class students tend to pursue more ambitious educational goals than equally talented lower class students, even in today's highly meritocratic societies.
- To explain this puzzle, the dissertation demonstrates that this difference arises as a consequence of differences between the social classes in the expected returns schooling.
- Rooted in families' aversion to seeing their offspring falling down the social ladder, the educational system becomes the central means to securing advantages across generations.

Alle afhandlinger udlånes på
AU Library, Campus Emdrup (DPB).

HVAD SKER DER PÅ UNIVERSITETET?

Se kalender side 35

TEMA:
DET NYE
PRODUKTIONS-
SAMFUND

FÅR HÅNDVÆRKET COMEBACK?

Hvad skal Danmark leve af? Svaret har længe været »idéer«, for i det kreative vidensamfund kan vi outsource håndværket. Den retorik har været ekstremt skadelig for erhvervsuddannelserne, som har lidt et massivt prestigetab, mener to forskere, **der nu gør op med tidens negative myter om erhvervsuddannelserne og udfordrer kløften mellem hånd og ånd.**

Af CAMILLA MEHLSÉN

SVAGE ELEVER. Dårlige undervisere. For få praktikpladser. Et kæmpe frafald. Et sted til restgruppen, der ikke magter andet. Når erhvervsuddannelserne får offentlighedens opmærksomhed, er det typisk de negative historier, der dukker op. Man siger, at dårlig omtale er bedre end ingen omtale, men det har næppe været godt for erhvervsuddannelserne, som gennem flere år har lidt et gevaldigt prestigetab.

Lavpunktet kom i 2012, hvor knap hver femte unge søgte ind på en erhvervsuddannelse; et fald på 12,9 % på blot ét år. Der er dog flere tegn på, at vi er nået til et vendepunkt – et 'tipping point' – der vil få de mere praktisk orienterede uddannelser til at vinde frem.

»Jeg tror, der sker en vending nu. Det store fokus på teori er toppet i 2000'erne, hvor det kreative vidensamfund var *idealet*. I dag er politikerne ved at få blik for, at produktionen også er vigtig,« siger lektor Ida Juul fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, der forsker i erhvervsuddannelserne og arbejdsmarkedspolitik. Hun henviser til, at regeringen er nået til en erkendelse af, at Danmark ikke kun er et kreativt vidensamfund, der skal leve af idéer og outsource materielle opgaver til den anden side af kloden.

Det politiske mantra, som er ved at få gennemslagskraft i dag, hedder, at Danmark *både* er et produktions- og et vidensamfund. Som der står i regeringsgrundlaget: »For produktion er forudsætningen for, at der også fremover bliver placeret arbejdspladser med et stort vidensindhold i Danmark.« Eller som beskæftigelsesminister Mette Frederiksen (S) har formuleret det: »Vi skal væk fra det dogme, at vi i fremtiden kun skal leve af viden. Danmark skal også være et produktionsland.«

Håndværkets comeback

Noget kunne tyde på, at håndværket får et comeback i det nye produktionssamfund. Ikke blot de hurtige hænder, der fremstiller delikate kager i 'Den Store Bagedyst' eller de effektive hænder i gør-det-selv-Danmarks parcelhuse. Nej, håndværket er ved at vende tilbage som et ideal i uddannelses- og beskæftigelsespolitik.

Tendensen er tydeligst for erhvervsuddannelserne, som er kommet i vælten med det nye regeringsudspil 'Fagligt til fremtiden – Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser' (efterår 2013). Ida Juul oplever ellers,

at der har været en lang periode, hvor man stort set ikke har talt om erhvervsuddannelser i den politiske og offentlige debat. Hvis man talte om erhvervsuddannelser, var det med negativt fortegn: Det handlede om en potentiel restgruppe – om at erhvervsuddannelserne skulle opsluge de unge, som man fandt uegnet til gymnasiet. Den tankegang er gået ud over alle dem, der faktisk har valgt erhvervsskolen til, fortæller Ida Juul. Og den tankegang har gjort megen skade på erhvervsuddannelserne.

»Samfundets holdning gør ondt på eleverne på erhvervsskolerne, og det afføder en afstand til det intellektuelle. Jeg talte med nogle elever, som gav udtryk for den forståelse, at intellektuelle er nogle, der snakker hele tiden, mens håndens arbejde er dem, der

»Vidensamfundet har haft en diskursiv magt, som har været ekstremt skadelig for erhvervsuddannelserne.«

Lektor Ida Juul

får ting til at ske,« siger Ida Juul.

Hun mener, det er en forældet tankegang at skelne så kraftigt mellem håndens og åndens arbejde, som vi gør i dag. Det har vi sådan set gjort i flere århundreder, men kløften mellem hånd og ånd er blevet større i det nye årtusinde – selv om den i praksis ikke holder, mener Ida Juul.

»Det er ikke bare filminstruktører og akademiske konsulenter, der er symbolanalytikere. En håndværker i dag er også en symbolanalytiker, der trækker på en masse teori. Det er en mærkelig forestilling, hvis man tror, det ikke kræver noget at tage en erhvervsuddannelse. Det er helt galt. I virkeligheden handler forestillingen om det meget grundlæggende skisma mellem håndens og åndens arbejde,« siger Ida Juul.

Ida Juul er selv kritisk over for den hyldet til vidensamfundet, som har præget den politiske retorik de sidste par årtier. Hun har

FAKTA OM

ERHVERVS- UDDANNELSER

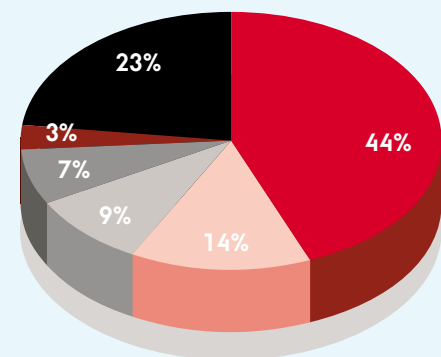
En erhvervsuddannelse er en praktisk betonet uddannelse, og det meste af den foregår i en praktikvirksomhed som for eksempel en større industrivirksomhed, et værksted, et køkken eller en butik.

Den teoretiske del af uddannelsen foregår enten på en erhvervsskole, som kan være en handelsskole, en teknisk skole og et AMU-center eller på en landbrugsskole eller en social- og sundhedsskole.

Der findes i alt 110 forskellige erhvervsuddannelser fordelt på 12 indgange. Uddannelserne udbydes på en eller flere af de cirka 110 erhvervsskoler. I 2009 påbegyndte cirka 57.000 unge en erhvervsuddannelse. Af de elever, der påbegyndte uddannelsen i 2009, forventes 54 procent at fuldføre. I 2009 fuldførte omkring 29.800 en erhvervsuddannelse.

Kilde: Undervisningsministeriet

Hvis du havde et barn, som skulle vælge ungdomsuddannelse nu, hvilken uddannelse ville du så helst have, han/hun valgte?

- Det almene gymnasium
- Handelsgymnasiet
- Teknisk gymnasium
- Erhvervsskole
- HF
- Ingen holdning

Kilde: Berlingske Politiko, citeret fra Mattias Tesfaye: 'Kloge hænder' (Gyldendal 2013).

studeret en lang række politiske dokumenter om vidensamfundet, blandt andet Globaliseringsrådets publikationer.

»En stereotyp, som er optrådt igen og igen, er, at nu er industrisamfundet bag os og dermed også produktionen. Nu befinder vi os i vidensamfundet, og alle de, som ikke er enige, er bagstræberiske. Vidensamfundet har haft en diskursiv magt, som har været ekstremt skadelig for erhvervsuddannelserne. For vidensamfundets retorikken taler erhvervsuddannelserne ned,« siger Ida Juul.

Forsker forklædt som tømrer

Når vi alligevel skal holde fast i produktionen og ikke bare satse på den kreative klasse, er det en kedelig udvikling, at et stigende antal unge vælger erhvervsuddannelserne fra. Spørgsmålet er, hvordan de negative historier præger erhvervsuddannelserne set med elevøjne? Hvordan opleves erhvervsuddannelserne indefra? De spørgsmål har Arnt Vestergaard Louw udforsket og udfordret i sin ph.d.-afhandling, som han forsvarede i december 2013 på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

Hvordan får man svar indefra? Det gør man ved at opleve erhvervsuddannelserne på egen krop. Det er i hvert fald en metode, som Arnt Vestergaard Louw har benyttet sig af. Han lod sig indskrive som elev på et grundforløb på tømreruddannelsen, hvor han deltog i de

første fem uger. Her fulgte han undervisningen sammen med 25 andre mandlige elever, der ville være tømrere.

»Jeg kan huske, da jeg mødte første dag på uddannelsen og oplevede den nervøsitet, der kryber ind i kroppen, når man skal opleve noget nyt,« siger Arnt Vestergaard Louw. Han var ikke forsker *under cover*, da lærerne og eleverne godt vidste, han var i gang med en ph.d.-afhandling. Men eleverne tog i høj grad imod ph.d.-stipendiaten som en kommende tømrer. For eksempel var der ikke værktøjskasser nok i starten, så Arnt Vestergaard Louw måtte undvære en kasse den første tid.

»De andre elever lånte mig deres værktøj og var meget opmærksomme på, om jeg nu klarede det godt. Jeg oplevede faglig motivation og empati fra flere af eleverne,« siger han.

Arnt Vestergaard Louw mødte fra starten af mange engagerede elever, og de punkterede den udbredte myte om umotiverede elever – den såkaldte 'restgruppe', der bare ender på en erhvervsuddannelse, fordi de ellers ikke ved, hvad de skal tage sig til.

»På tømreruddannelsen har jeg mødt mange engagerede elever, der gerne ville lære noget. For eksempel dannede jeg arbejdssjak med et par af eleverne. Eleverne var meget interesserede i, hvad vi skulle lave. Hvordan lægger man snittet? Hvordan laver man den tegning? Det burde måske ikke have overrasket mig, men jeg havde nok forventet

at møde de frafaldstruede og sårbare elever, som man jo så ofte hører om i debatten om erhvervsuddannelser,« fortæller han.

Forældre fraråder erhvervsuddannelse

Arnt Vestergaard Louw vil i dag gerne udfordre historien om, at erhvervsuddannelserne er et sted for 'restgruppen'. Hans oplevelse og analyse er, at mange elever aktivt vælger uddannelsen til. Det billede bliver bakket op af en stor undersøgelse, som Arnt Vestergaard Louw tidligere har arbejdet med, 'Ind i maskinrummet på eud' fra 2009. Her viste det sig, at en stor del af eleverne på erhvervsuddannelserne faktisk havde valgt en erhvervsuddannelse, fordi de havde lyst til at få en erhvervsuddannelse – og ikke fordi gymnasiet var for svært for dem. Omkring 7.000 elever fra fire udvalgte grundforløb deltog i den kvantitative del af undersøgelsen 'Ind i maskinrummet på eud'.

»Det mest udslagsgivende er, at man vælger en erhvervsuddannelse, fordi man kan beskæftige sig med det, man gerne vil. Der er flest, der har valgt erhvervsuddannelsen som et positivt tilvalg,« siger Arnt Vestergaard Louw.

Den tilgang er miles afstand fra samfundets syn på restgruppen, som også smitter af på vejlederne i udskolingen og på forældrene. En undersøgelse fra i år viser, at hvis forældre bliver stillet spørgsmålet 'Hvilken

FORSKEREN MED VÆRKTØJSKASSE

Hvad betyder 'skrå forsats' og 'sternes'? Arnt Vestergaard Louw var indskrevet som elev på tømreruddannelsen som led i sit ph.d.-projekt og oplevede - som en del andre elever - at være erhvervsfremmed. "Enhver, der har forsøgt at samle et IKEA-skab, ved, hvad jeg taler om," siger Arnt Vestergaard Louw.

KLOGE HÆNDER

Danmark bliver dummere og fattigere uden godt håndværk og en stærk faglighed. Derfor bør samfundet respektere og udvikle den viden, der ligger gemt i de kloge hænders praktiske arbejde. Sådan lyder

det i den nye bog 'Kloge hænder' af Mattias Tesfaye, der er murersvend, medlem af Socialdemokraterne og debattør. Bogen er et forsvar for håndværk og faglighed, som ifølge Mattias Tesfaye mister prestige – uanset om det er murersvendens håndværk eller pædagogens faglighed. Samtidig er bogen en kritik af, at samfundet i dag snarere hylder idéen frem for udførelsen.

Vi værdsætter:

Idéen
Arkitekten
At ville
Det umiddelbare helhedsindtryk
Skitser og akvareller
Papirets forsimplinger
Ornamentik

Vi værdsætter ikke:

Udførelsen
Håndværkeren
At kunne
Detaljen
Plan- og snittegninger
Materialernes kompleksitet
Konstruktion

Et eksempel på den udvikling er ifølge Tesfaye den berømmede bygning **8-tallet** i Ørestaden i København. Den danske stjernearkitekt Bjarke Ingels står bag 8-tallet, der har vundet flere priser og blandt andet er kåret som verdens bedste bygning af World Architecture Festival. Men håndværksmæssigt er 8-tallet i særdeles dårlig stand og kan hverken tåle vinterens frost, vand eller vejsalt, skriver Mattias Tesfaye.

som ridser udviklingen op i **dette skema:**

'Kloge hænder' er et opgør med den traditionelle opdeling mellem hånd og ånd. Et overbevisende eksempel på, at håndværk og idéudvikling hænger uløseligt sammen, har Mattias Tesfaye fra John Dewey:

»Den amerikanske filosof John Dewey påpegede allerede i 1916, at de perioder,

hvor videnskabelige fremskridt har været langsomt undervejs, har været de perioder, hvor de lærde nærrede en afsky for hverdagslivets processer og materialer og i særlig grad dem, der involverede manuelt arbejde. Når de kloge hoveder udelukkende bestræber sig på at udvikle viden, der er skabt gennem logiske ræsonnementer, falder mængden af nyopdagelser simpelthen drastisk. Derimod har de største videnskabelige fremskridt fundet sted, når hverdagens problemer er blevet søgt løst gennem eksperimenter ved brug af redskaber, der påvirker konkrete fysiske processer.«

Kilde: Mattias Tesfaye: 'Kloge hænder' (Gyldendal 2013).

uddannelse ønsker du, at dit barn skal tage? er det blot 7 % af forældrene, der svarer en erhvervsuddannelse. Den holdning smitter også af på de unge.

»Hvorfor skal man spille et højt snit på en erhvervsuddannelse? Sådan tænker mange unge. Når kun 7 % af forældrene vil anbefale en erhvervsuddannelse til deres børn, så er det op ad bakke,« siger Arnt Vestergaard Louw.

Drømmer om at blive smed

Ida Juul kan tydeligt genkende det billede fra en undersøgelse, hun lavede i starten af 2000'erne om uddannelsesvalg for elever i folkeskolens afgangsklasser.

»Hvis eleverne klarede sig godt i folkeskolen, blev de frarådet at søge en erhvervsuddannelse. Det blev tydeligt for mig, at de fleste elever gav efter for den vejledning, som stemmer overens med samfundets holdning. De elever, der holdt fast i valget af erhvervsuddannelse, selv om de blev rådet fra det, var dem, som havde forældre eller familiemedlemmer med erhvervsuddannelsens profession. Som en pige fortalte mig: 'Uanset hvad de siger, er det altså smed, jeg vil være,« siger Ida Juul.

Hun mener, at debatten længe har handlet alt for lidt om, hvordan erhvervsskolen er et positivt tilvalg for mange unge, der drømmer om at blive smed, frisør, sosu-assistent, tømrer, elektriker mv.

En forklaring på, at det står skralt til med erhvervsuddannelsernes omdømme, er, at de er

blevet spændt for en uddannelsespolitisk vogn om 95 %-målsætningen. Logikken bliver i stigende grad, at et lands konkurrenceevne måles på befolkningens uddannelsesniveau. Hvis 95 % af en årgang får en ungdomsuddannelse, er det en indikator på en stærk konkurrenceevne, fortæller Ida Juul. I 2012 var det, ifølge en analyse fra DEA, 12,2 % af de 25-årige, der ikke havde afsluttet en ungdomsuddannelse eller var i gang med en uddannelse.

»Det store skift sker, da erhvervsuddannelserne bliver spændt for en uddannelsespolitisk målsætning om at opsluge en potentiel restgruppe. De skal samle de unge op, som ikke magter gymnasiet. Målet med erhvervsuddannelserne bliver dermed spændt for en overordnet uddannelsespolitisk målsætning om, at 95 % af en årgang får en ungdomsuddannelse. Dermed fortrænges andre målsætninger, som i højere grad relaterer sig til den virkelighed, som erhvervsuddannelserne retter sig mod og er en del af – nærmest i højere grad end at uddanne en arbejdsstyrke. Og det er selvfølgelig et problem for erhvervsuddannelsernes prestige,« siger Ida Juul.

For meget fokus på frafald

Det er dog ikke restgruppen, der fylder bænken op på det tømrerforløb, som Arnt Vestergaard Louw deltog i. Kontrasten mellem mediernes 'restgruppe' og de motiverede elever, som han mødte på tømreruddannelsen, var så stor, at det vakte ph.d.-stipendi-

atens interesse for at kigge nærmere på, om der i mødet mellem elev og uddannelse kan være noget, der tager elevernes engagement fra dem. Hans fokus i afhandlingen er selve undervisningen og de forhold, der skal til for at skabe gode betingelser for, at mange forskellige erhvervsuddannelseselever får mulighed for at lære noget.

En hindring for erhvervsuddannelserne er, at de negative billeder også præger erhvervsuddannelsernes møde med de nye elever. Det oplevede Arnt Vestergaard Louw eksempelvis den første dag på tømreruddannelsen, hvor det snarere handlede om frafald end det faglige ved uddannelsen.

»Den første dag varede ikke så lang tid. Vi blev vist kort rundt på skolen. Retningslinjer blev gennemgået. Min oplevelse af opstartsfasen var 'Nå, var det bare det? Hvor var alt det faglige og alt det fede ved faget? Hvorfor fik vi ikke præsenteret nogen gode eksempler på, hvad vi kunne blive? Hvorfor kom der ikke nogle ældre elever og fortalte os om uddannelserne? Tilgangen var ikke optimistisk, den var snarere bekymret og med afsæt i en mangeltænkning, og der blev talt om frafald,« siger Arnt Vestergaard Louw.

Det var også den bekymrede tilgang, der lå bag, da skolen lancerede idræt med en crossfit-instruktør. Det blev ikke lanceret med udgangspunkt i det faglige, men snarere som et fastholdelsesinitiativ, og det vakte modstand blandt eleverne, fortæller han.

»Skolen kunne have lanceret idræt som noget, der styrker muskulatur og løfteteknikker, som er vigtigt for tømrerprofessionen og oven i købet er sjovt. Men eleverne brokkede sig over, hvorfor de skulle de have det. De ville hellere stå i værkstedet,« siger Arnt Vestergaard Louw.

Fremmede fugle

En anden hindring for mødet mellem elev og skole ligger i begrebet 'fremmedhed'. Mange elever på erhvervsuddannelser kommer fra familier, hvor forældrene enten er faglærte eller ufaglærte. Men hvis erhvervsuddannelserne i fremtiden skal tiltrække flere unge, er det nødvendigt at appellere til en bredere målgruppe af unge og også henvende sig til unge fra eksempelvis akademikerfamilier. Forskning i gymnasiefremmedhed er et veletableret forskningsfelt, men det samme gør sig ikke gældende for erhvervsuddannelsesområdet, selv om flere elever er 'erhvervsfremmede'.

»Det er ikke alle elever på erhvervsuddannelserne, som har en mor eller far, der har været inden for erhvervet og kender koderne. Det er det samme på gymnasiet, men her taler man meget om, at man skal huske at italesætte de implicite koder. Jeg tror, nogle unge kan blive fremragende elektrikere eller andre slags håndværkere, men i starten er de famlende og forstår ikke koderne. Hvis man ikke tager ordentlig fat, så er der risiko for, at de falder fra. Man skal som lærer sørge for at få alle med,« siger Arnt Vestergaard Louw.

Han oplevede selv, hvad det vil sige at være en erhvervsfremmed fugl, der er landet et sted med nye ord og begreber. For eksempel krævede det en del oversættelse at forstå en arbejdsbeskrivelse til opgaven 'skrå forsats', hvor opgaven blev forklaret med ord som 'sternes', 'udskramningslængden' og 'skråstykkets bryst'.

»Enhver, der har forsøgt at samle et IKEA-skab, ved, hvad jeg taler om. Det er naturligt for lærerne, men for mange af eleverne var det altså lidt af et praksischock at stå i værkstedet,« siger han.

Arnt Vestergaard Louw mener, at erhvervsuddannelserne – i stedet for at fokusere på frafald – skal rette blikket mod selve pædagogikken og didaktikken, for det er særligt her, udviklingspotentialet er. I afhandlingen argumenterer Arnt Vestergaard Louw for, at lærerne har den væsentligste betydning i forhold til elevernes motivation for at deltage og muligheder for engagement i uddannelsen.

»Elevernes motivation og engagement er i høj grad noget, der udvikles eller afvikles i de

DET NYE PRODUKTIONS-SAMFUND

»Danmark har stolte traditioner som produktionsland. Det skal vi fortsat have. For produktion er forudsætningen for, at der også fremover bliver placeret arbejdspladser med et stort vidensindhold i Danmark (...)

Viden og erfaring fra medarbejderne i produktionen indgår i udviklingen af nye eller forbedrede produkter og processer. Innovation og produktion hænger snævert sammen.«

Regeringsgrundlaget
'Et Danmark vi står sammen om' (2011)

»Vi skal væk fra det dogme, at vi i fremtiden kun skal leve af viden.

Danmark skal også være et produktionsland.«

Beskæftigelsesminister **Mette Frederiksen**
i Berlingske Politiko (2012)

»Vi har i de seneste år set et skifte i den erhvervspolitiske debat. Det er blevet klart, at fremtiden ikke bare er et 'videnssamfund', men et viden- og produktionssamfund.

I erhvervspolitikken er både politikere, erhvervsliv og fagbevægelse ved at erkende, at viden og innovation indeholder et betydeligt praktisk element. Det er på tide, at denne erkendelse slår igennem i uddannelsesverdenen.«

Journalist og forfatter **Lars Olsen**
i kronik i Politiken (2011)

pædagogiske praksisser, som eleverne møder på uddannelsen. Lærernes styring og støtte er her afgørende, særligt i starten af uddannelsen,« siger han.

Her kan erhvervsuddannelserne have en fordel sammenlignet med andre ungdomsuddannelser, for netop den praktiske tilgang til et fag kan gøre undervisningen langt mere sanselig og dermed også lærerig.

»Jeg har oplevet nogle af de fedeste læringsforløb på erhvervsuddannelsen – det var, så hårene rejste sig. Jeg har oplevet fremragende undervisere. Men undervisningen på erhvervsuddannelserne spænder bredt, så det er vigtigt, at vi får hævet bundniveauet,« siger Arnt Vestergaard Louw.

Han opfordrer til, at erhvervsuddannelserne lægger mangelsynet bag sig og i stedet bygger uddannelserne op om et resourcesyn og et positivt syn på produktion.

»Vi taler om, at vi skal have et videnssamfund, men vi overser, at der er enormt meget viden i erhvervsuddannelserne. Det danske velfærdssamfund er bygget på produktion. Vi kan lige så godt prøve at skabe nogle andre billeder, der taler produktionen op, og erhvervsuddannelser kan sætte sig på den dagsorden,« siger han.

Betyder det så, at erhvervsuddannelserne får et comeback? Her tør Arnt Vestergaard Louw ikke lægge hovedet på blokken – men han er dog optimist.

»Jeg håber og tror på, at vi står på bunden nu. Der er pip rundt omkring, der peger på, at vi er ved et vendepunkt. Men det er fandme svært at spå om fremtiden,« siger Arnt Vestergaard Louw. ■

ARNT VESTERGAARD LOUW

Adjunkt på Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet. Har forsket i erhvervsuddannelserne og de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hxx, htx). Han har været ph.d.-stipendiat på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet og forsvarer i december 2013 sin ph.d.-afhandling om erhvervsuddannelser.

IDA JUUL

Lektor i erhvervspædagogik på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Forsker i erhvervsuddannelserne aktuelt og historisk. Har tidligere bl.a. undervist på de tekniske erhvervsuddannelser, arbejdet som faglig sekretær i HK's uddannelsespolitiske afdeling og som projektleder i Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL).

VI LÆRER OGSÅ MED HÆNDERNE

Farvel til sløjd som hobbyfag i skolen. Vi må tage de praktiske fag i skolen mere alvorligt, for de åbner for en vigtig form for læring, siger STIG PEDERSEN, **der har været med til at få det nye fag 'håndværk og design' på skoleskemaet i år.**

Et fuglehus til far under juletræet og en træske til mormor. Måske har det været rart for den enkelte elev at klare julegaverne i sløjdtimerne. Men en masse læring går tabt, hvis hovedformålet i skolens praktiske fag blot er at producere genstande uden at koble det til refleksion og samfund.

Sådan lyder det fra Stig Pedersen, der frem til august 2013 var lektor ved professionshøjskolen UCC. Han var i 2010-2011 projektleder på UCC for det aktionsforskningsprojekt, der lagde grunden for udviklingen af det nye skolefag *håndværk og design*. Faget afløser i den kommende skolereform de gamle fag sløjd og håndarbejde. Det giver mulighed for, at eleverne kan arbejde med flere teknikker og materialer, mener Stig Pedersen, der håber på, at det kan give de praktiske fag en højere status.

Sløjd, håndarbejde og skolens andre praktiske fag har ellers været under pres i mange år, hvor det politiske fokus meget ensidigt har været rettet mod læsning, matematik og naturvidenskab. Forstærket af PISA-undersøgelsernes blik på, hvad skolens læring skal rette sig imod. De praktiske håndværksmæssige fag har haft en status som en art 'hobbyfag', der ikke var højt prioriteret. Det er et problem, mener Stig Pedersen, der slår til lyd for at styrke de praktiske fag i skolen.

»Håndværksfagene repræsenterer en helt anden måde at betragte læring og viden på i skolen. Man kan lære noget om verden omkring sig ved at læse om den, og man kan lære noget ved, at læreren fortæller. Men man kan altså også lære noget om verden ved at bearbejde den,« siger Stig Pedersen og tilføjer:

»Ved selv at skabe i de praktiske fag møder eleverne en anden type læring. De lærer noget om træ ved at arbejde med det. Du lærer ved at fælde træet og arbejde i det. Og de lærer noget om de ting, vi har brug for.«

Brug for produktion

Stig Pedersen er ikke den eneste, der plæderer for, at de praktiske fag i skolen skal styrkes. Undervisningsminister Christine Antorini mener også, at de praktiske fag i grundskolen er et sted, hvor man kan skabe interesse for de håndværksfag, som samfundet har brug for – og som erhvervsuddannelsen bygger på. Som ministeren siger om faget 'håndværk og design' på Undervisningsministeriets hjemmeside:

»I Danmark skal vi leve af både at være et videns- og et produktionssamfund. Folke-

skolen skal arbejde med at styrke samspillet mellem teori og praksis. Det er netop kernen i håndværk og design... Danmark har brug for dygtige unge, der både har solide håndværksmæssige færdigheder og også er stærke i at arbejde systematisk med processen fra idé til produkt. Jeg håber, at det nye fag også vil motivere flere unge i folkeskolen til at søge ind på erhvervsuddannelserne.«

Et didaktisk projekt

I 2007 valgte den daværende regering at indføre faget 'materiel design' på læreruddannelsen som en sammenlægning af undervisningen i sløjd og håndarbejde. Forventningen var så, at lærerne efterfølgende kunne undervise i begge dele, for ude på skolerne var det stadig adskilte fag. I praksis blev det imidlertid ikke noget løft af

»Man kan lære noget om verden omkring sig ved at læse om den, og man kan lære noget ved, at læreren fortæller. **Men man kan altså også lære noget om verden ved at bearbejde den.**«

Cand. pæd. i sløjd Stig Pedersen

læreruddannelsen i de praktiske fag. Tværtimod, mener Stig Pedersen, der peger på, at politikerne her indførte et fag på læreruddannelsen, som var ubegrundet.

»Den praktiske dimension blev nedprioriteret, mens designdelen var noget svævende og ikke helt klart defineret. Det slog de faglige miljøer på læreruddannelserne i stykker,« siger Stig Pedersen. Han tror dog ikke på, at løsningen er at gå tilbage til den gamle undervisning i skolen.

»Der har været god undervisning i sløjd og håndarbejde mange steder, men mere end 66 procent af landets sløjdlærere bruger f.eks. ikke de faglige fælles mål,« siger Stig Pedersen og henviser til tallene fra Rambojls rapport 'Kortlægning af de praktiske/musiske fags status og vilkår i Folkeskolen' fra 2011. Fælles Mål, også kaldet faghæftet, indeholder formål, slut- og trinnål, læseplan og undervisningsvejledning for undervisning i et givet fag.

»Dermed er der et fælles problem, som der skal gøres noget ved, fordi det handler om, hvad det er, eleverne skal arbejde med for at lære noget. Det er ikke bare et spørgsmål om, hvad de synes er sjovt at gøre, men et spørgsmål om, hvad man kan lære noget af. Fagområdets problem har været, at det har manglet en form for teoretisk overbygning, og derfor er det ofte blot havnet i god og dårlig praksis,« siger Stig Pedersen.

Professor i sløjd

Mens de håndværksprægede skolefag har haft en status som 'hobbyfag' i skolen i Danmark, >

FAKTA OM FAGET

» HÅNDVÆRK & DESIGN «

Aftalen om et fagligt løft af folkeskolen lægger vægt på at styrke de praktiske/musiske fag i skolen og samtidig understøtte, at skolen åbner sig over for det omgivende

samfund. Med det nye fag **håndværk og design** samles timerne fra de to fag – sløjd og håndarbejde – i ét fag. Samtidig får faget én ekstra ugentlig lektion

i 4. klasse. På den måde får håndværksfaget mere volumen og synlighed. Ifølge Undervisningsministeriet vil det højne respekten for godt håndværk.

28 skoler har deltaget i udviklingsprojektet om håndværk og design som nyt fag i folkeskolen. 10 skoler har på forsøgsbasis undervist i det nye fag i skoleåret 2012/13 og deltaget i en erfaringsopsamling. Den

viser, at eleverne er glade for det nye fag. De giver udtryk for, at det nye fag giver mulighed for at arbejde med flere teknikker og materialer, hvilket de synes, er sjovt og udfordrende.

Et eksempel på et undervisningsforløb i håndværk og design:

Eleverne lavede et insekt. De eneste rammer, der blev

opstillet, var insektets størrelse. Eleverne endte med at lave mange forskellige insekter som for eksempel kakerlakker, sommerfugle og guldsmede. Hver elev valgte de materialer, der bedst passede til deres insekt: en bille i træ med ben af ståltråd, en sommerfuglekrop i træ med vinger af stof eller en myre kun i stof, hvor udfordringen især var at sy de tre dele af kroppen sammen.

Kilde: Undervisningsministeriet

så har de en højere status i de øvrige nordiske lande, hvor man også arbejder seriøst med didaktisk forskning om, hvordan man lærer i praksis. De praktiske fag betragtes i højere grad som 'læringsfag' på niveau med skolens andre fag, selvom der er tale om, at man her »lærer med hænderne«. I Finland, hvor læreruddannelsen er en universitetsuddannelse, kan man eksempelvis blive professor i sløjd. Hvis der skal ske et løft i læreruddannelsen

len som 'hobbybetonede gavefag', hvis de skal få det nødvendige løft, og eleverne skal blive engagerede og få mere ud af undervisningen. De praktiske fag skal være læringsfag på linje med alle andre fag i skolen, hvor man lærer noget om verden. De skal afspejle den samfundsmæssige virkelighed i dag – hvad er det, de praktiske fag bruges til uden for skolen?

»Det indebærer mere fokus på design og proces, end der traditionelt har været i eksempelvis sløjdtimerne, hvor hovedmålet ofte har været blot at fremstille et fuglebræt og et fuglehus. Det er nødvendigt, at de praktiske fag også seriøst inddrager arbejdet med design og refleksion uden at slippe den håndværksmæssige dimension,« siger Stig Pedersen.

»Når vi skal tænke håndværk sammen med design i skolen, så er det, fordi vi har brug for håndværkere. Men vi har ikke brug for nogle håndværkere, der ikke kan tænke. Vi har brug for dygtige håndværkere, der kan tænke, og som kan bringe de ting sammen. Praksis og teori skal tænkes sammen.«

Sanser i spil

Stig Pedersen peger på nødvendigheden af en modernisering af folkeskolens praktiske fag og udviklingen af en mere overordnet didaktik.

»Hvis de praktiske fag skal have en større prioritet i skolen, er det et didaktisk projekt. Det handler ikke blot om at slå nogle forskellige materialer fra nogle forskellige fag sammen. Det handler om, hvad er det for en didaktik, og hvad er det for

en pædagogik, man anvender i det nye fag håndværk og design.«

Hvis fagenes status skal løftes, så understreger han således nødvendigheden af, at underviserne *både* er håndværkskyndige og kan arbejde didaktisk.

»Når der har været utilfredshed med det gamle fag »materiel design«, så hænger det sammen med en frygt for, at der blev for meget design og for lidt håndværk. Kun udvikling af gode ideer, som man ikke omsætter i værksteder. Men de praktiske fag i skolen skal være håndværksbaserede. Det skal være fag, der foregår i værksteder. Man skal have mulighed for at skære sig i fingeren og blive beskidt. Og der skal også være noget, der kan mislykkes. Det skal være noget andet end pap og klister. Det er væsentligt, for det handler jo om stoflighed, sanselighed og kropslighed. Den dimension fylder ikke nok i skolen i dag. Alle mennesker har brug for den kropslighed og den sanselighed. Det er ikke kun nogle specielle børn, der har brug for det,« siger Stig Pedersen. ■

»Når vi skal tænke håndværk sammen med design i skolen, så er det, fordi vi har brug for håndværkere. Men vi har ikke brug for nogle håndværkere, der ikke kan tænke.«

Cand. pæd. i sløjd **Stig Pedersen**

af de praktiske fag, kan Danmark med fordel se på viden og erfaringer fra de nordiske nabolande, mener Stig Pedersen.

Han peger på, at det er nødvendigt, at håndværksfagene i skolen kommer ud af rol-

STIG PEDERSEN

Uddannet folkeskolelærer og cand. pæd. i sløjd. Projektleder for aktionsforskningsprojektet 'Håndværk og design - nyt skolefag, ny didaktik!' på Professionshøjskolen UCC 2010-2011. Indtil august 2013 var han ansat som lektor på Skolen for Materiel Design/Professionshøjskolen UCC. I dag er han på efterløn.

ASTERISK LIVE

Får håndværket comeback?

Erhvervsuddannelserne og de praktisk orienterede uddannelser har lidt et voldsomt prestigetab i det kreative vidensamfund, der snarere hylder ånden end hånden. Hvordan skader vidensamfundsretorikken de praktiske fag og professioner, og hvad kan vi gøre ved det?

KOM TIL DEBATMØDE om håndværkets og erhvervsuddannelsernes fremtid – med **Ida Juul**, **Arnt Vestergaard Louw** og **Mattias Tesfaye**. Asterisk-redaktør Camilla Mehlsen er ordstyrer.

TID OG STED: Tirsdag d. 25. februar kl. 16-17.30 2014 i Festsalen (A220), Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Pris: 75 kr.

TILMELDING:
www.edu.au.dk/Asterisk

ASTERISK LIVE

– nu på nettet

Der var fuldt hus, da Asterisk inviterede til debat i København og Aarhus i 2013. Du kan læse mere om de afholdte arrangementer og gense oplæg på nettet:

www.edu.au.dk/AsteriskLive

Er inklusion et problembarn?

Øget inklusion er et politisk mål for skolen, men er det godt eller skidt? De to forskere Susan Tetler og Helene Ratner gav en række bud på inklusion i skolen til Asterisk Live. Susan Tetler meldte klart ud, at debatten om 'for eller imod inklusion' nu er slut, mens Helene Ratner gav eksempler på, hvor svært inklusion kan være i praksis. Du kan se deres oplæg på nettet.

Skal vi skærme børnene?

Ja eller nej til iPads i dagtilbud og skole? Er tablets et uundværligt redskab eller bare "bling bling"? Der var uenighed blandt de to debattører Jeppe Bundsgaard og Klaus Thestrup, der dog grundlæggende var enige om, at iPads i sig selv ikke er en revolution. Det afgørende er mediepædagogikken. Du kan høre deres oplæg som podcast på nettet.

Hvad er det nye i Ny Nordisk Skole?

– og hvor er den danske skole på vej hen?

"Et fusionskøkken". "Et nyt nordisk Singapore". "Et hippie-projekt". Det var nogle af betegnelserne, som regeringens forandringsprojekt Ny Nordisk Skole fik hæftet på sig til Asterisk Live med de tre forskere Per Fibæk Laursen, Noemi Katznelson og Jens Erik Kristensen. Du kan se deres oplæg på nettet.

ET SLAG FOR DEN **STOLTE** HÅNDVÆRKER

Snart vil samfundet skrike af mangel på dygtige håndværkere, lyder det fra politikere og erhvervsfolk. Asterisk har sat den ansete amerikanske sociolog RICHARD SENNETT i stævne for at få svar på, **hvad vi kan lære af godt håndværk, og hvorfor det har trange kår i et konkurrencestyret vidensamfund.**

Kunne finanskrisen være undgået, hvis bankerne havde været styret af godt håndværk frem for jagten på den store gevinst? Ville pædagoger ranke ryggen af faglig stolthed, hvis hverdagen i daginstitutionerne var indrettet på det pædagogiske håndværks præmisser? Og ville det myldre med elever på erhvervsuddannelserne, hvis fremtidens tømrere og murere vidste, at vi alle kan lære af håndværkeren, hvordan vi bør arbejde – også de 60 % af en ungdomsårgang, der skal have en videregående uddannelse?

Perspektiverne i den ansete amerikanske sociologiprofessor Richard Sennetts bog 'Håndværkeren' fra 2008 er mange. Bogen er en rejse op og ned gennem arbejdets kulturhistorie, hvor håndværkets udvikling fra oldtidens pottemagere over middelalderens guldsmede til nutidens softwareprogrammører analyseres ved hjælp af mytologi, økonomi, sociologi, psykologi og filosofi.

Sennetts kernepointe er, at vi skal rehabilitere det gode håndværk. Ikke alene bør håndværkeren nyde større respekt i samfundet for sit arbejde. Håndværkeren bør også anspore os alle til at arbejde håndværksmæssigt. Når håndværkeren fremstiller og reparerer ting med sine hænder, bliver han forankret i den håndgribelige fysiske virkelighed, som mange i dag har et udvendigt forhold til. Han føler stolthed ved sit arbejde.

Håndværkeren er ikke blot murer, tømrer eller frisør. Håndværkere er alle, der udøver en praksis baseret på tillærte færdigheder. VVS-manden og vidensarbejderen kan mødes i 'håndværksmæssigheden' – i ønsket om at udføre et godt stykke arbejde for arbejdets egen skyld.

Men er det ikke en ret så romantisk forestilling om håndværkeren? Har den overhovedet en chance i et digitalt og globalt samfund? Og hvad er det, vi konkret kan lære af det gode håndværk? Inspireret af den aktuelle danske debat om håndens arbejde og erhvervsuddannelserne har Asterisk sat Richard Sennett i stævne for at få svar.

Hvorfor vil du rehabilitere håndværket?

»Jeg mener, vi kan lære meget af den forbindelse mellem hoved og hånd, som vi finder i traditionelt håndværk. Idéen om at arbejde godt for arbejdets egen skyld er yderst frugtbar inden for mange forskellige fagområder. Spørgsmålet om, hvad god kvalitet i arbejdet er, dukker op i forhold til såvel manuelt som mentalt og socialt arbejde.

»Vi finder adskillelsen allerede hos Aristoteles.

Han mente, at arbejde, der ikke involverede fysisk arbejde, gav adgang til forståelse og erkendelse – i modsætning til det fysiske arbejde, hvor mennesket var slave eller nærmest er et dyr.«

Professor Richard Sennett

Det er en misforståelse at tænke på håndværksmæssighed som noget, der blot hænger sammen med manuelt arbejde. Jeg ønsker at nedbryde skillelinjen mellem manuelt og ikke-manuelt arbejde.«

Hvilke konsekvenser har det, at der er denne skillelinje mellem hoved og hånd?

»En åbenlys konsekvens har været, at der er blevet skabt en klassestruktur, hvor håndens arbejdere ikke har samme krav på respekt som andre. Vi finder adskillelsen allerede hos Aristoteles. Han mente, at arbejde, der ikke involverede fysisk arbejde, gav adgang til forståelse og erkendelse – i modsætning til det fysiske arbejde, hvor mennesket var slave

eller nærmest er et dyr. Denne skelnen mellem praktisk og teoretisk arbejde, mener jeg, er en fordom, der er dybt rodfæstet i vestlig kultur, og som vi stadig lider under. Det arbejdende menneske kan tværtimod beriges gennem håndværksmæssigheden og opnå værdighed ved håndværkets særlige ånd. Den nære forbindelse mellem hånd og hoved er central for håndværksmæssigheden. Mental forståelse og taktile omgang med materialer er nøje forbundne. Maskiner, der støtter det arbejdende menneske – hvad enten det er robotter eller computerprogrammer – er et uundværligt gode, men risikerer at kappe båndet mellem vores mentale begribelse og foregribelse af tingene og den instruktive læring, vi får gennem vores direkte og gentagne fysiske kontakt med dem.«

Skrev du bogen 'Håndværkeren', fordi håndværksmæssigheden får en renaissance – eller burde få en renaissance?

»Jeg ville gerne tro, at der var tale om begge dele. Der skabes nye håndværksfag hele tiden, især inden for videnskab og teknologi. Software-programmører og laboratorieteknikere er også håndværkere. Men jeg er overbevist om, at håndværksmæssigheden i dag er i fare. Hvilket er det samme som at sige, at godt kvalitetsarbejde ikke bliver værdsat i den snæversynede kapitalisme. Finanskrisen var et eklatant eksempel på arbejde, der håndværksmæssigt betragtet var af virkelig dårlig kvalitet. Folk benyttede sig af finansielle instrumenter, de ikke forstod. Det

HÅNDVÆRKEREN I OS ALLE

Vi kan lære meget af det gode håndværk, mener Richard Sennett. Det handler om engagement og om at udføre et godt stykke arbejde.

skaffede en lille gruppe mennesker enorme belønninger og lod alle andre i stikken.

Hvis vi begyndte at tænke på håndværksmæssighed som en kvalitet ved arbejde, der er uafhængig af, om arbejdet er fysisk eller ej, ville vores arbejdsliv komme til at se anderledes ud. Vi ville ikke længere begå den uretfærdighed at betale folk for at være inkompetente i håndværksmæssig forstand, hvilket er, hvad den snæversynede finanskapitalisme gør.«

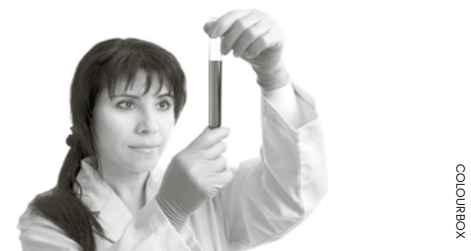
Hvad kan vidensamfundet lære af håndværksmæssigheden?

»Problemet ved at modstille den moderne vidensarbejder og den traditionelle håndværker er, at begrebet om håndværksmæssighed kommer til at tage sig romantisk og gammeldags ud. Men jeg er netop imod den slags tilbageskuende romantik. Jeg mener, der er håndværksmæssighed overalt, men vi lever i et samfund, hvor den økonomiske model ikke opmuntrer til godt kvalitetsarbejde – hverken inden for de traditionelle håndværk eller vidensindustrien.

En afgørende målestok for kvalitet i arbejdet er, om det etablerer en forbindelse mellem at løse problemer og at finde problemer. Det gælder især inden for videnskaben. Jeg mener, arbejdet er af dårlig kvalitet, hvis man blot ønsker at få tingene til at virke og kun er

optaget af at afslutte opgaven. Når man ikke er nysgerrig efter, hvorfor det virker, og når man løser et problem uden at være nysgerrig efter, hvilke nye problemer det kunne give anledning til.

Især inden for den tekniske verden er der behov for, at vi skaber institutioner, der sætter folk i stand til at dykke ned i relationen mellem at løse og opdage problemer. Det er

COLOURBOX

»Der skabes nye håndværksfag hele tiden, især inden for videnskab og teknologi. Software-programmører og laboratorieteknikere er også håndværkere. **Men jeg er overbevist om, at håndværksmæssigheden i dag er i fare.**«

Professor **Richard Sennett**

fundamentalt for kvaliteten i arbejdet. Når man ved, hvordan man skal løse en bestemt opgave, men ikke er tilfreds med måden at gøre det på. Det er sådan, vi forbedrer vores færdigheder og udvikler os som mennesker. Men som regel er den rigide virkelighed på arbejdspladsen sådan, at man har et problem, man skal løse – og når man har løst det, går man hastigt videre til den næste opgave.«

Hvilket råd ville du give vores uddannelsespolitikere, hvis vi skulle indrette uddannelsesinstitutionerne i overensstemmelse med håndværksmæssigheden?

»Jeg mener, vi lider under et meget overfladisk begreb om kvalitet i uddannelses-systemet. For blot at nævne et enkelt tegn på det sætter vi alt for stor lid til tests. I *multiple choice*-tests vil man i håndværksmæssighedens ånd gerne dvæle ved de enkelte spørgsmål. Men tiden går, og man skal svare på så mange spørgsmål som muligt for at få sine point. Intuitive spring i forståelsen, der åbner et problem, er umulige at teste ved *multiple choice*-spørgsmål. Nogle gange er det forkerte svar mere interessant end det rigtige. At fundere over det forkerte svar kan føre et spændende sted hen, mens det korrekte svar lukker sagen. Men vores uddannelses-system ønsker, at folk får en mekanisk viden, hvor der kun findes et korrekt svar på hvert

HÅNDVÆRK IFØLGE SENNETT

Den amerikanske sociologiprofessor Richard Sennett leverer i *Håndværkeren* (2008) en analyse af, hvordan arbejdets kulturhistorie er adskilt mellem hånd og ånd.

Til Asterisk fortæller Sennett:

»Mit begreb om håndværkeren er knyttet til idéen om et menneske, der brænder for at gøre sit arbejde godt – for arbejdets egen skyld. Han ser det ikke først og fremmest som et middel til at opnå en belønning. Håndværksmæssighed er udtryk for en varig og grundlæggende menneskelig impuls, og dens egentlige belønning er stoltheden ved arbejdet – en belønning for den dygtighed og det engagement, hvormed man praktiserer sit håndværk. **Håndværkere føler mest stolthed over færdigheder, der udvikler sig og modnes. Når man gør en færdighed til sin egen, og praksis lejr sig i kroppen.** Det giver rum for refleksion og fantasi undervejs – i modsætning til vores trang til hurtige resultater.«

The craftsman:

Håndværkeren i bredeste forstand som den, der udøver et fag eller en praktisk kunnen.

Craftsmanship:

Håndværksmæssighed, evnen til at fremstille ting godt, betegner håndværkerens færdigheder og tilgang til arbejdet.

The artisan:

Håndværkeren som den, der bruger sine hænder til at fremstille eller reparere fysiske ting med værktøj.

At udføre sit arbejde godt og håndværksmæssigt vil bl.a. sige at:

- løse og afdække problemer
- tænke, mens man udfører arbejdet – i modsætning

til at have udtænkt det hele på forhånd

- fremstille produkter med deres objektive kvalitet for øje
- engagere sig og være nysgerrig
- udvikle sine færdigheder gennem gentagelser.

Den engagerede håndværker

Richard Sennett giver i 'Håndværkeren' tre eksempler på mennesker, der er helt opslugt af deres arbejde: Snedkeren, der glemmer, at han er truet på sit brød, laboratorieteknikeren, der glemmer, at mysteriet med de døde kaniner ikke er hendes bord, og orkesterdirigenten, der glemmer, at musikerne skal

have overtidsbetaling, fordi prøven trækker ud:

»**Snedkeren, laboratorieteknikeren og orkesterdirigenten er alle håndværkere, fordi de går op i at udføre et stykke arbejde godt for arbejdets egen skyld.** De udøver en praktisk aktivitet, men deres arbejde er ikke simpelthen et middel i forhold til et mål... Håndværkeren repræsenterer den særlige menneskelige tilstand engagement.«

Richard Sennett

»I hjertet af min tænkning står det forhold, at den neoliberale kapitalisme sætter nogle meget dårlige rammer for vores arbejde. **Teknisk set tager det sig avanceret ud, men socialt set er det meget primitivt.**«

Professor **Richard Sennett**

spørgsmål. Uddannelsessystemet undertrykker nysgerrigheden, og det er alt for konkurrencebetonet – i det mindste i USA, hvor man kan se den skade, det forvolder de kvikke studerende. De føler, at de altid befinder sig i en konkurrencepræget og mekanisk læringsituation, hvor der ikke er tid til at tænke over, hvad de laver.

For nylig deltog jeg i et møde med folk fra uddannelsessektoren i Sydkorea og Kina. De spurgte, hvorfor disse lande ikke for alvor producerer topvidenskabfolk, men blot dygtige teknikere. De fik det svar, at fordi de lægger så stor vægt på kvantificerbare test, dræber de den videnskabelige impuls i deres studenter til at gå på opdagelse. Overfladisk set har de en stor viden og kender de korrekte svar på mange ting, men det er netop ikke en håndværksmæssig viden forstået som en viden, der er søgende, selvkorrigerende og baseret på nysgerrighed. De systemer gør folk dygtige til at klare test, men ikke til at bedrive videnskab.«

Hvad kan vores kultur opnå ved at lære af den gode håndværksmæssighed?

»Arbejdet med at skabe fysiske ting giver en indsigt, som kan forme vores samvær med andre mennesker. Håndværkerens engagerede, nysgerrige og prøvende livtag med sit genstridige materiale kan være instruktiv i forhold til at forstå den modstand, folk kan have mod hinanden. Håndværkeren øver sig tålmodigt gennem gentagelser – på samme måde som mennesker har brug for at opøve deres indbyrdes relationer og til stadighed arbejde på at forbedre dem.

I hjertet af min tænkning står det forhold, at den neoliberale kapitalisme sætter nogle meget dårlige rammer for vores arbejde. Teknisk set tager det sig avanceret ud, men socialt set er det meget primitivt. Jo mere vi insisterer på god håndværksmæssighed,

EKSEMPLER PÅ HÅNDVÆRK

Det pædagogiske håndværk

Forældreskab er et håndværk – og det bliver bedre, når det udøves håndværksmæssigt. Dvs. når man udvikler de færdigheder på højt niveau, det kræver at blive en god forælder. En færdighed er en tillært praksis, som man øver sig på ved at gentage den.

Forældreskab som håndværk blev opdaget i oplysningstiden. Diderots Encyklopædi (1751-72) forklarer, hvordan man giver børn mad, holder dem rene, behandler dem,

hvis de er syge, og hvordan man stimulerer og underviser dem.

Ifølge Madame d'Épinays skrifter fra 1700-tallet kan børneopdragelse hverken baseres på instinktiv forældrekærlighed eller deres egenrådige kommandoer. Rammen om børneopdragelse må være objektive, rationelle normer for sengetid, mad og leg, så barnet ved, hvad det har at holde sig til, og ikke bliver forvirret. At realisere disse normer over for barnet kræver færdigheder, som forældrene kun kan udvikle i praksis ved at øve sig og gentage dem.

Moderne pædagogik er bange for, at gentagelser skal kede børnene. Med konstante stimuli undgår lærere og pædagoger måske rutinemæssighed – men fratager også børnene muligheden for at lære af at se selvkritisk på deres egen indgroede praksis og modulere den indefra.

Open source som godt programmørhåndværk

Mennesker, der udvikler open source software, er drevet af håndværkets rette ånd. Programmørerne bag Linux-operativsystemet er i fællesskab optaget af at udføre et godt stykke arbejde af høj kvalitet.

Når de opdager fejl i kildekoden, stræber de efter at løse problemet. Men problemløsningen giver anledning til nye måder at udnytte kildekoden på. Programmørernes produkt – kildekoden – er ikke et på forhånd fastlagt og afsluttet objekt, der skal realiseres, men under konstant udvikling. Den nære og produktive relation mellem problemløsning og problemafdækning er en hjørnesteen i håndværksmæssigheden. Linux-udviklerne har derfor mere til fælles med oldtidens pottemagere end samtidens bureaukrater, der kun foretager sig noget, når alle målsætninger, procedurer og ønskede resultater er fastlagt på forhånd.

Kilde: Richard Sennett: 'Håndværkeren' (2008)

desto mere ville det svare til at insistere på en mere social kapitalisme end den neoliberale. En kapitalisme, hvor mennesker arbejder mere kooperativt, hvor de har frihed til at tage chancer uden at blive straffet, hvor de kan fejle uden at miste deres job – med andre ord alt det, der sker i en god workshop.«

Hvad mener du med, at den neoliberale kapitalisme sætter dårlige rammer for vores arbejde?

»Vi har fået et meget mere overfladisk samfund under det neoliberale regime. I virksomhederne benytter man sig af test for at identificere medfødte, potentielle færdigheder, der kan anvendes på de hurtigt skiftende muligheder i den globale økonomi. En test, der måler et menneskes evne til at løse mange problemer på bekostning af dybden i problemløsningen – som det for eksempel er tilfældet med intelligencetest – svarer til et økonomisk regime, der tilskynder til hurtigt gennemførte studier og overfladisk viden. Sindbilledet på det er konsulenterne, der farer ind og ud af organisationer. Mine

overvejelser om det gode kvalitetsarbejde kan ses som en kritik af denne overfladiskhed,« slutter Richard Sennett.

I 'Håndværkeren' spiller den oldgræske gud Hefaistos en gennemgående rolle. Det var ham, der lærte mennesket håndværket. Men hans klumpfod symboliserer hans begrænsning: At fremstille ting til praktisk hverdagsbrug tilfredsstiller ikke menneskets trang til ære og storhed. Måske skammede han sig over sin defekt – men han var stolt af sit arbejde. Derfor er han ifølge Sennett den værdigste rollemodel, vi kan spejle os i. ■

RICHARD SENNETT

Professor i sociologi ved London School of Economics og humanioraprofessor ved New York University. Sennett har modtaget mange priser for sin forskning og forfatterskab. Flere af hans bøger er blevet bestsellere, nogle af dem er oversat til dansk, bl.a. 'Det fleksible menneske – eller arbejdets forvandling' (1999), 'Respekt – i en verden af ulighed' (2003) og 'Håndværkeren' (2008).

UNGE SER SKÆVT PÅ FREMtiden

Et nyt uddannelsesetos er på fremmarch: Unge forstår i stigende grad uddannelse som et valg for livet, og det får mange unge til at skruer op for ambitionerne til uddannelse. Forventningerne er urealistisk høje, **og det nye etos kan forstærke sociale skævheder blandt unge**, skriver KRISTIAN BERNT KARLSON i Asterisk-kommentaren.

Af KRISTIAN BERNT KARLSON

De fleste anser uddannelse som nøglen til at skabe vækst i en stadigt mere globaliseret verden. Regeringen har bl.a. proklameret, at vi i Danmark skal have den bedst uddannede generation nogensinde, og uddannelsesvalg bliver i stigende grad omtalt og forstået som et »valg for livet«, der har vidtrækkende konsekvenser både økonomisk og socialt. Denne af samfundet individualiserende fordring om at orientere sig mod sin fremtidige uddannelse ses da også i de unges syn på deres fremtid. En undersøgelse fra SFI sidste år viste for eksempel, at 9. klasse-elever har meget høje uddannelsesforventninger, dvs. forventninger til deres muligheder i uddannelsessystemet fremover. Omkring 2/3 af de adspurgte unge forventede således at afslutte en videregående uddannelse, mens kun ganske få procent forventede aldrig at afslutte en ungdomsuddannelse. At disse forventninger er urealistisk høje er der få, der vil betvivle.

De unge er ambitiøse – ambitioner, der i høj grad afspejler samfundets fordring om netop et højt ambitionsniveau.

Spørgsmålet er imidlertid, hvad de uforudsete og ikke mindst negative konsekvenser af høje ambitioner er. Konsekvenserne på samfundsniveau er blandt de mest debatterede lige nu, særligt de ændrede søgemønstre til ungdomsuddannelserne. Over en 10-årig periode fra omkring årtusindeskiftet til i dag er andelen, der søger ind på en erhvervsuddannelse, faldet fra ca. 30 til 20 procent. Problemet er lysende klart: Markedet vil i fremtiden efterspørge flere faglærte arbejdere, end hvad der for tiden uddannes. Det kan blive dyrt for Danmark, og de dramatiske ændringer i søgemønstre har da også været genstand for omfattende debat og nærmest paniske, politiske indgreb.

Men alt imens meningsdannere taler om en udbredt foragt for håndens arbejde, og politikere implementerer adgangskrav, er det interessant at stille spørgsmålet, hvorfor kun 20 procent af en årgang kan se sig selv på det erhvervsfaglige spor. En ny rapport fra

Danmarks Evalueringsinstitut kaster lys over problemet. Den viser, at sikkerhed spiller en stor rolle i forbindelse med unges valg – og især fravalg – af uddannelse i dag. For mange er erhvervsuddannelserne præget af usikkerhed, særlig grundet forventelige problemer med at få en praktikplads. Presset om at træffe det »rette« valg bliver på den måde også til et pres om ikke at træffe det »forkerte« valg, og her reagerer de unge helt naturligt på kombinationen af stigende usikkerhed og en fordring om et højt ambitionsniveau.

Det nye uddannelsesetos stiller altså unge over for nye udfordringer. Imidlertid er spørgsmålet, om alle unge har samme forudsætninger for at tackle den usikkerhed, som uddannelsesvalget er præget af. Her viser det sig, at der er store forskelle mellem familier, hvorfor man også må forvente, at det nye uddannelsesetos rammer socialt skævt. Figuren, der trækker på tal fra SFI's børneforløbsundersøgelse, underbygger denne forventning. Figuren viser andelen af 15-årige i 2011, der forventer at afslutte en lang videregående uddannelse brudt ned på forældrenes højeste uddannelsesniveau. De afrapporterede gennemsnitlige forskelle mellem familierne er korrigeret for den unges køn og kognitive færdigheder, og forskellene kan derfor ikke forklares med disse forhold.

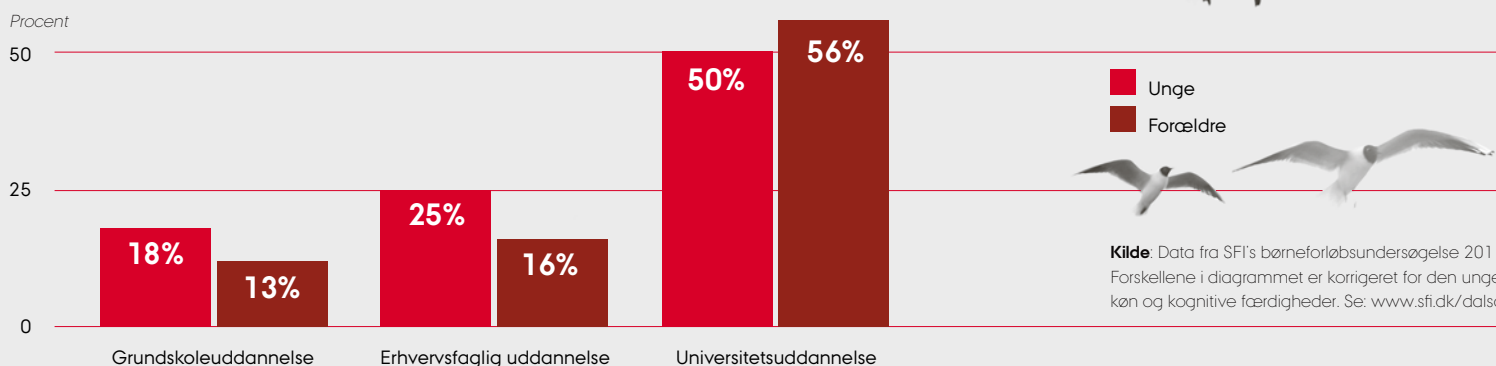
Figuren viser fx, at blandt unge af grundskoleuddannede forældre forventer 18 procent at afslutte en universitetsuddannelse, mens dette gælder hele 50 procent blandt unge af universitetsuddannede forældre. Med andre ord: To unge, der klarer sig lige godt i skolen (her forstået som havende samme akademiske færdigheder), vil have meget forskellige forventninger til deres uddannelsesmæssige fremtid afhængigt af deres sociale baggrund. Disse socialt skæve orienteringer mod fremtiden kan således tyde på, at familien har stor betydning for, hvordan det individualiserende uddannelsesetos tackles. Alle unge har ikke samme forudsætninger, og de ni års skolegang, de unge har været igennem på det tidspunkt i deres liv, har ikke i nævneværdig grad udlignet disse forudsætninger. De højtuddannedes børn tror i langt højere grad på sig selv – de mestrer måske i højere grad de fordringer, der følger med det nye uddannelsesetos.

Men hvorfra kommer de sociale skævheder i de unges forventninger? Her er spørgsmålet om familiens ressourcer selvfølgelig centralt, men figuren peger også på en anden forklaring. Udover de unges forventninger viser figuren nemlig også andelen af de unges forældre, der forventer, at den unge engang

FREMTIDSFORVENTNINGER

Andelen af 15-årige og deres forældre i 2011, der forventer, at den unge afslutter en universitetsuddannelse brudt ned på forældrenes højeste uddannelsesniveau.

afslutter en universitetsuddannelse. Heraf fremgår det, at de unges orienteringer ikke kommer fra fremmede. Selvom man kan se forskelle mellem de unge og forældrene, er mønsteret i de sociale skævheder i andelen stort set det samme. Forældrene har med andre ord også forventninger på de unges vegne – forventninger, der er stærkt strukturerede i forhold til familiebaggrund. Og interessant nok sætter disse forventninger sig igennem ud over forskelle i de unges evner: Blandt to unge med samme skolefærdigheder har den højtuddannede forælder meget højere forventninger til sit barn end den lavtuddannede forælder.

Disse forskelle kan forklares af mange ting, men årsagen skal bl.a. nok findes i to forhold. På den ene side har højtuddannede forældre et intimt kendskab til de højere uddannelsers opbygning og krav – de har selv været igennem det. På den anden side har højtuddannede forældre muligvis også et stærkt ønske om at se deres afkom opnå de samme privilegier, som de har nydt i livet. Og her bliver det at uddanne sig en nøgle til at maksimere chancerne for at få opfyldt dette ønske. Måske er det således på grund af forskelle i familiernes rodfæstede viden

»To unge, der klarer sig lige godt i skolen (her forstået som havende samme akademiske færdigheder), vil have meget forskellige forventninger til deres uddannelsesmæssige fremtid afhængigt af deres sociale baggrund.«

Adjunkt **Kristian Bernt Karlson**

og værdier, at unge med samme akademiske færdigheder, men fra forskellige familier, har så forskellige indstillinger til deres uddannelsesmæssige fremtid.

Et nyt uddannelsesetos er på fremmarch i Danmark. Uddannelsesvalg omtales og forstås i stigende grad som et »valg for livet« og dermed også som et valg, der – hvis det træffes forkert – kan have vidtrækkende

konsekvenser. De unge reagerer på disse samfundsændringer ved at forøge deres ambitioner til den uddannelse, de endda forventer at få, men de bliver i stigende grad også fokuseret på den usikkerhed, uddannelsesvalg kan indebære. Forudsætningerne for at tackle denne usikkerhed er imidlertid ulige fordelt over social baggrund, hvilket reflekteres i de socialt skæve uddannelsesforventninger blandt de unge i dag. Med andre ord kan det nye uddannelsesetos måske være med til at vedligeholde, hvis ikke forstærke, nogle af de ulighedsmønstre i uddannelsesvalg – den sociale arv – hvis ikke både politikere og praktikere i de kommende år er opmærksomme på disse skævheder. ■

KRISTIAN BERTN KARLSON

Nyudklækket ph.d. fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. I sin afhandling, 'Unequal Expectations', har han studeret den rolle, unges uddannelsesforventninger spiller for vedligeholdelsen af den sociale arv i vestlige samfund. I dag ansat på Sociologisk Institut, Københavns Universitet, hvor han skal forske videre i mekanismerne bag den sociale arv i uddannelse.

I hvert nummer stiller Asterisk skarpt på et aktuelt forskningsprojekt fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Denne gang handler det om projektet **Bevægelige søskendskaber**.

ET VÆRDIFULDT SLID AT VÆRE SØSKENDE

Børn prioriterer højt at være søskende, men det er et slidsomt arbejde, især i skilsmisefamilier med flere hjem, mange søskenderelationer og forældre, der er ivrige efter at skabe søskendskab mellem sammenbragte børn, viser ny forskning.

Af MARIE PREISLER

At være søskende er en prioritet for mange børn. Noget, de ønsker og har vilje til. Men det kræver også en stor og trættende arbejdsindsats af mange børn, der skal flytte frem og tilbage mellem flere hjem og søskenderelationer. Det viser et næsten afsluttet forskningsprojekt med titlen 'Bevægelige søskendskaber'.

»Søskendskab er ikke en given ting. Det er i dag i høj grad et følelsesmæssigt arbejde, man skal gøre, og som børn har stor vilje til. Men det er også slidsomt arbejde, og jo flere søskende, desto mere komplekst kan arbejdet være,« siger Ida Wentzel Winther, projektleder på forskningsprojektet 'Bevægelige søskendskaber'.

Hun har gennem de seneste to år gennemført et etnografisk studie af måder at være søskende på sammen med Eva Gulløv, Charlotte Palludan og Mads Middelboe Reh-

»Forældre er vigtige, men for nogle af de børn, vi har interviewet, er søskende vigtigere end forældre.«

Forskningsprojektets leder **Ida W. Winther**

der, alle ansat ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) på Aarhus Universitet

Studiet giver indblik i, at der er mange måder at være søskende på i Danmark i dag. Der kan være stor forskel på de søskenderelationer og kompetencer, børn udvikler, hvis de har flere hjem og flere kuld søskende – af forskergruppen defineret som lange og brede søskendskaber – og når søskende bor samme sted og har forholdsvis få års alders-

forskel – det kalder forskerne for korte og smalle søskendskaber.

»Lange og brede søskendskaber kan være mere skrøbelige, og børnene skal slide mere for det væv af relationer, de indgår i, og trættheden ved sliddet er derfor større,« siger Ida Wentzel Winther.

Børns egne oplevelser

80 procent af alle børn har søskende, og det er en udbredt forestilling, at det bedste, man som forældre kan gøre for sit barn, er at give det søskende. Men reelt ved vi meget lidt om, hvad børn og unge i dagens Danmark selv forbinder med at være søskende. Det fylder meget lidt i forskningen og i den faglige og offentlige debat. Det håber forskergruppen at være med til at råde bod på med deres undersøgelse.

»Der er forsket en del i brudte familier og relationer mellem voksne og børn og forældres håndtering af søskendejalousi, men børns egne oplevelser af at have og være

søskende er stort set ikke belyst, og det ser vi som en vigtig opgave at supplere med,« siger Ida Wentzel Winther.

Undersøgelsen ser ikke kun på søskendskab i brudte familier, men de fylder meget i undersøgelsesmateriale, fordi der er mange af dem – 43 procent af alle ægteskaber opløses, og mange af dem afløses af nye forhold med nye søskende. Samtidig er disse lange og brede søskendskaber interessante at undersøge, fordi mange søskenderelationer viser sig særligt tydeligt her, vurderer Ida Wentzel Winther.

En stor del af de 93 børn og unge, som indgår i undersøgelsen, har derfor brudte familier eller familier, hvor nogle medlemmer går ind og ud. Enkelte bor på børnehjem og ungdomspension, og mange har mere end et hjem. Kun en mindre andel lever i en traditionel kernefamilie uden skift i familie- og søskenderelationer.

Mestre i logistik

Et vigtigt formål med undersøgelsen har været at undersøge, hvordan søskenderelationer indgår i børns livs- og mestringsstrategier, især om lange og brede søskendskaber fører til udvikling af særlige samfundsrelevante ekspertiser. Det synes at være tilfældet. I hvert fald er en del børn, der rejser mellem flere hjem og flere hold søskende, mestre i pendling, logistik og omstilling, fortæller Ida Wentzel Winther.

»Børn, der bevæger sig mellem flere hjem, bliver stærkt opøvede i logistik og at fedte ind og ud af relationer. Det kræver stor opmærksomhed og vilje til omstilling.«

Nogle af de børn, der indgår i undersøgelsen, har derfor udviklet den strategi at lave parenteser – eller at koble til og fra – omkring deres forskellige liv: Når de er i det ene hjem, tænker og forholder de sig ikke til det andet hjem. Om denne evne til silotænkning er et gode, siger denne form for undersøgelse ikke noget om.

Forskningsresultaterne viser også, at alle søskende i en sammenbragt familie berøres dybt, når nogle søskende flytter ind og ud. Eksempelvis syvårige Cornelius, hvis forældre blev meget forbavsede, da han fortalte forskerne, at han er skilsmissebarn, for han bor sammen med både sin far og mor. Men han har også to storesøstre, der hver tredje uge bor hos deres anden familie.

»Derfor skal han også håndtere at blive forladt, når de rejser, og at have forskellige roller både i familien og som bror, når de er væk og kommer tilbage,« siger Ida Wentzel Winther. Undersøgelsen viser også, hvordan søskende

skaber samvær gennem medier, via facebook og chat og sms, og hvordan forældre ikke nødvendigvis kender til omfanget og betydningen af denne form for medieret nærvær.

Søskende er vigtige

Hun har som led i forskningsprojektet fulgt og filmet søskendepar, der sammen rejser mellem flere hjem. Her blev det tydeligt, at rejserne både er slidsomme og trættende, men også kan være frisættende rum til at gøre noget alene og sammen. Eksempelvis et søskendepar, der ikke mente, at de havde noget fællesskab under rejserne. Dette blev sagt, mens den ene sad med den andens fødder i skødet og nussede dem under det meste af turen.

»Nogle af disse søskende skaber samvær mellem steder, som de ellers ikke har tid til eller vælger. Der kan opstå mellemtider, mellemrum og mellemværende,« siger Ida Wentzel Winther.

Forskergruppen udfordrer også den udbredte holdning, at det er synd for børn, hvis de ikke vokser op i en kernefamilie.

Forskerne forholder sig ikke til, om det er >

»Der er forsket en del i brudte familier og relationer mellem voksne og børn og forældres håndtering af søskendejalousi, **men børns egne oplevelser af at have og være søskende er stort set ikke belyst.**«

Forskningsprojektets leder **Ida W. Winther**

HVOR BOR MINE SØSKENDES FAR?

Forskerne har fulgt og filmet en række søskende. Drengen fortæller, han gerne vil se, hvor hans halvsøskende bor.

BEVÆGELIGE SØSKENDESKABER

Om forskningsprojektet

Bevægelige søskendskaber er et etnografisk studie af børn og unges oplevelser og opfattelser af at være søskende og af materielle, sociale og kulturelle konteksters betydning for søskendskab.

Knap 100 børn og unge er interviewet og observeret, og en del er filmet.

Det er et integreret forsknings og formidlingsprojekt, hvor slutproduktet ud over videnskabelige artikler er bogen »Hvad er søskende? – Praktiske og følsomme forbindelser«, der udkommer 14. januar 2014 på Akademisk Forlag, og kortfilmen »Bevægelige søskende-

skaber«, der har premiere 6. december 2013.

Projektet er toårigt og finansieret af Egmontfonden med tre millioner kroner plus 1,5 million kroner fra Aarhus Universitet til et ph.d.-stipendium.

Sådan gjorde forskerne

Det primære datagrundlag er interview med og observationer af 93 børn og unge fra hele landet i alderen seks til 32 år, heraf er de 81 interviewet, resten er observeret i samtalegrupper, hvor børn diskuterer temaer

relateret til deres skilsmissefamilie. Mange søskende er interviewet flere gange, og i de fleste tilfælde er søskende interviewet enten sammen eller hver for sig.

Alle interviews blev indledt med, at børnene blev bedt om at tegne deres søskende og forklare, hvem deres søskende er, og hvordan de familært hænger sammen.

Et dusin forældre og en række eksperter er også interviewet, en del børn har taget fotografier af deres søskendeliv, og der er lavet filmede observationer og samtaler i fire familier om hverdagsliv, aktiviteter og deres rejser mellem hjemmene.

Forskerne har prioriteret en meget kollektiv proces og har arbejdet tæt sammen om både interviews, analyse og i skrivefasen.

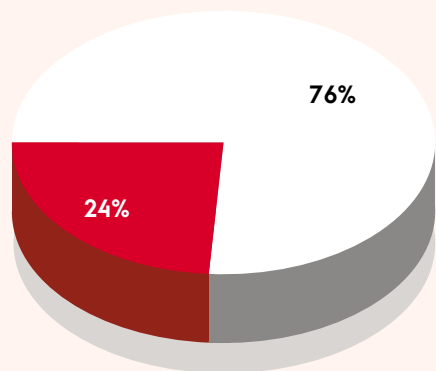
Forskerne bag

Forskningsgruppen er tilknyttet Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) på Aarhus Universitet:

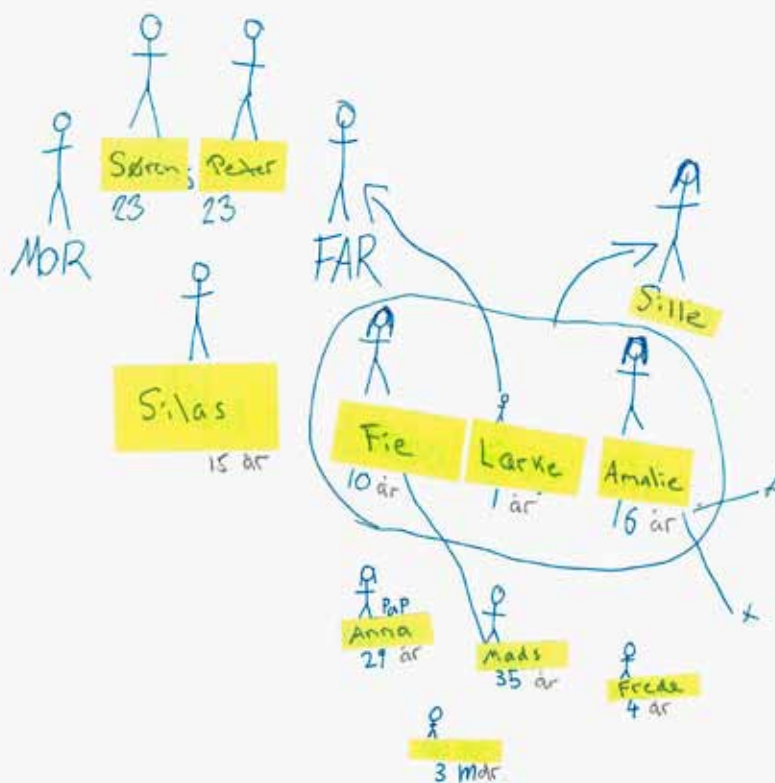
- lektor, ph.d. **Ida Wentzel Winther**
- lektor, ph.d. **Charlotte Palludan**
- lektor, ph.d. **Eva Gulløv**
- ph.d.-studerende, cand. pæd. antro. **Mads Middelboe Rehder**.

TAL OM FAMILIEFORMER & SØSKENDE

- 43 procent af alle ægteskaber ender med skilsmisse.
- 80 procent af danske børn har søskende.
- **24%** af alle børn under 18 år har halvsøskende.
- 25.916 børn har både hel-, halv- og papsøskende.
- Kun 5 % af børn over seks år er enebørn.
- Hvert fjerde barn har to familier.
- Enlige mødre med børn udgør 15 % af børnefamilierne.
- To ud af tre børn bor med far, mor og kun helsøskende under 18 år.
- 5.337 familier rummer både mors, fars og fælles børn.

Kilder: »Bevægelige søskendskaber« og Nyt fra Danmarks Statistik med tal for Børnefamilier og Børns søskende 1. januar 2012.

TEGN DIN FAMILIE

Hvem er far, mor og stedmor? Hvem er dine søskende og stedsøskende? Fie på 10 år tegner her og fortæller om sine familierelationer til forskerne.

HVAD ER SØSKENDE?
En forskergruppe søger svar i ny undersøgelse, film og bog.

synd, og har ingen mening om deleordninger og skilsmisse. De fastslår, at det er et vilkår, at voksne par bliver skilt, at familier brydes op, og børn adskilles og kobles sammen med andre, og at det er vigtigt ikke kun at se på, hvad det betyder for forholdet mellem forældre, nye partnere og børn. Relationerne mellem børnene har også en enorm og ofte overset betydning.

»Forældre er vigtige, men for nogle af de børn, vi har interviewet, er søskende vigtigere end forældre, og vores materiale viser, at deres indbyrdes relationer i høj grad er med til at definere deres selvforståelse, identifikationer, læring og handlemuligheder og indvirker på hele familiens dynamikker,« siger Ida Wentzel Winther.

Opgør med dogmer

Der er stærke samfundsmæssige forståelser af, hvornår man er rigtige søskende. Biologiske bånd dikterer deleordninger og afgør arvesager, men den forståelse udfordres i stigende grad, eksempelvis i takt med at stadigt flere børn bliver til ved sæd- og ægdonation.

Forskergruppen fastslår, at biologi potentielt har betydning, når søskende fortolker deres indbyrdes relationer, men at deres egen oplevelse af søskendskab også i høj grad afhænger af, hvilke relationer de har til hinanden. Relationerne er hele tiden i bevægelse, så man kan have søskendskaber, der ophører, og få nye – uanset om man er biologisk i familie.

Projektet slår også en pæl gennem det dogme, at børns position i søskenderækkefølgen har en entydig og given betydning for deres personlighed. At eksempelvis en storesøster har særlige træk i forhold til en lillebror. Den slags entydige psykologiske profiler over

»Børn, der bevæger sig mellem flere hjem, bliver stærkt opøvede i logistik og at fedte ind og ud af relationer. **Det kræver stor opmærksomhed og vilje til omstilling.**«

Forskningsprojektets leder **Ida W. Winther**

søskendetyper giver måske mening i en stabil kernefamilie, men når forældrene er skilt, og nye hjem og nye partnere og børn kommer til, kan man blive lillebror som stor og onkel til et barn på sin egen alder. Billedet er langt mere komplekst og bevægeligt.

Mødring mere udbredt

Forskerne noterer sig også, at søskendes pligt til at tage sig af, passe og hente deres søskende ikke fylder så meget som tidligere.

»Mange forældre vil ikke pådutte større søskende at tage ansvar for de mindre. Slet ikke i sammenbragte familier. Det skal ikke være en byrde for børnene, at forældrene har

FILM & LYD I FORSKNING

Visuelle forsknings- og formidlingsmetoder optager Ida Wentzel Winther. Hun har som led i projekt Bevægelige søskendskaber fulgt og filmet en række søskende på deres rejser rundt i lan-

det mellem flere hjem. Hun arbejder sideløbende på et projekt om hjemlyde, hvor hun optager lyd i en række hjem. I 2011 lavede hun filmet feltarbejde om børns hverdagsliv på Christiansø.

giftet sig igen, og derfor får børnene besked på at gå til voksne eller pædagoger frem for at få hjælp fra deres søskende. Dermed bliver relationerne mellem søskende i højere grad bundet op på følelser frem for praktisk fællesskab,« siger Ida Wentzel Winther.

Alligevel oplever en del børn, at deres forældre i bedste mening er meget forhippede på sam- og nærvær mellem søskende. De har forældre, der ønsker, at de og deres søskende hurtigt bliver tætte, men ønsket om intimitet tipper over og bliver for meget og intimiderende. Det bliver med forskernes ord 'mødrende'.

Som eksempel nævner Ida Wentzel Winther 15-årige Arendse, hvis forældre opfordrer hende til at bade lillesøster eller at fortælle de andre søskende om noget, der er sket i ugen, mens de har været adskilt. Fint nok, men hun ville foretrække at nærme sig sine søskende på sin egen måde og i sit eget tempo. Peter på 17 år synes, at moderens ønske om at samle alle sine sønner ind imellem er for meget, især fordi Peter egentlig ikke orker sin ene bror.

»Flere af forældrene kan have tendens til at presse på, og denne ihærdighed kan virke 'mødrende', især over for søskende, der ikke bor sammen hele tiden,« siger hun. ■

IDA WENTZEL WINTER

Projektleder på Bevægelige søskendskaber, forskningsleder, ph.d. og lektor i pædagogisk antropologi ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) på Aarhus Universitet i København. Forsker i hverdagsliv og er bl.a. forfatter til bogen 'Hjemlighed' og medforfatter til bogen 'Visuelle tilgange og metoder'.

HVAD OPTAGER FORSKEREN?

Den ensomme forsker i elfenbenstårnet hører fortiden til. I dag skal forskerens viden ud i verden til dem, den berører. Men hvad berører forskeren? Asterisk stiller i hvert nummer spørgsmålet til en forsker – denne gang til **Rie Thomsen**.

VEJLED, HVOR DE UNGE ER

Tag med en andens mor eller far på arbejde. Vejled de unge i kantinen eller på værkstedet. **Spørg ikke unge, hvad de vil være, men snarere hvad de mindst kan forestille sig at være.** Sådan lyder nogle af rådene fra lektor RIE THOMSEN, der netop har modtaget årets Vejlederpris for at nytænke vejledning.

Fortalt til MATHILDE WEIRSØE

VEJLEDNING AF SÅRBARE UNGE

Jeg er med i et stort projektet, *Unge på tværs*, der skal gentænke uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA) i folkeskolen samt vejledning i uddannelsen. Det løber til slutningen af 2014 og dækker hele landet. Formålet er at få flere sårbare unge til at påbegynde og gennemføre en erhvervsuddannelse. Projektet

er et flagskib for Undervisningsministeriet og finansieret af satspuljemidler. 'Unge på tværs' har 12 underprojekter, og mange af projekterne har Ungdommens Uddannelsesvejledning, erhvervsuddannelser eller produktionsskoler som drivende kræfter. Men det inddrager også forældre, da forældre spiller en vigtig rolle, når det gælder de unges uddannelsesvalg.

Vi skal bl.a. se på fordelene ved at optimere UEA og styrke en tidligere indsats. Det er vigtigt for mig at sige, at tidlig vejledning ikke handler om at få eleverne sporet ind

på en karrierevej tidligt, men om så tidligt som muligt at udvide deres bevidsthed om mulighederne. Vi skal brede paletten ud, så de ikke står i 9. klasse uden kendskab til relevante ungdomsuddannelser og muligheder på arbejdsmarkedet. Formålet med *Unge på tværs* er at skabe lige legitimitet om alle ungdomsuddannelser. Men det kræver, at vi tænker ud af boksen og spørger de unge om andet end »hvad drømmer du om at blive?« eller »hvad er dine interesser?« I stedet kunne vi for eksempel spørge: »Hvilken uddannelse kunne du mindst forestille dig at vælge?« og så prøve at undersøge den. På den måde kan man via vejledning arbejde med de unges opfattelser og måske fejlopfattelser af forskellige uddannelser.

Vi skal også eksperimentere med den mere erfaringsbaserede tilgang. For eksempel kunne man forestille sig, at eleverne byttede forældre for en dag og tog med en andens far eller mor på arbejde. Det kunne være med til at nedbryde fordomme om håndværksfag og ikke mindst om erhvervsuddannelserne og måske gøre eleverne opmærksomme på, at der er mange måder at kvalificere sig til forskellige job på – og der er mange, som ikke ender med det job, som de via deres uddannelse i første omgang kvalificerede sig til. Den opmærksomhed er vigtig på et globalt, fleksibelt og omskifteligt arbejdsmarked. Erfaringerne må ikke stå alene, men skal følges op af klasse- og gruppebaserede diskussioner af elevernes erfaringer.

VEJLEDNING I FÆLLESSKABER

Jeg har længe været optaget af vejledning i fællesskaber. I årevis har vi i Danmark været fokuseret på én til én-samtaler, altså individuel vejledning. Men efterhånden er også vejledning i fællesskaber blevet et fænomen eller et begreb inden for vejledningens verden. Og det er jo enhver samfundsfaglig forskers drøm at bidrage med et nyt begreb. Det betyder, at vejlederne har taget forskningen til sig: Vejlederne skal ud af kontorerne; ud hvor de unge færdes – i kantinen, i værkstederne på erhvervsuddannelserne og i andre ungdomsfællesskaber.

I efteråret modtog jeg Vejlederprisen 2013 for min forskning i vejledning i fællesskaber. Jeg er selvfølgelig glad og beæret over at modtage en pris for min forskning, men vejledning i fællesskaber er et kollektivt og igangværende projekt, og jeg har udviklet

 "Vejlederne skal ud af kontorerne: ud hvor de unge færdes - i kantinen, i værkstederne på erhvervsuddannelserne og i andre ungdomsfællesskaber," siger Rie Thomsen.

vejledningsformen sammen med vejledere, unge og andre forskere.

Når fællesskabet sættes i centrum for vejledningen, fokuserer vejlederne i højere grad på at bringe de unges ressourcer i spil og på, hvordan de kan medvirke til at skabe samtaler *mellem* de unge. På den måde kan vejledning i fællesskaber bidrage til, at de unge bliver mere opmærksomme på deres forskellige interesser og derved også på de mange muligheder, der er i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

Det har vist sig at være særlig vigtigt for de unge, som er i risiko for at falde fra en uddannelse, at vejlederne kommer ud til dem. Eksempelvis har en af mine studerende påvist, at det for de udsatte elever har stor betydning, at vejlederen kommer til dem i værkstedet på deres erhvervsuddannelse, ellers ville de ikke få talt med hende. Hvorimod det ikke har nogen særlig betydning for de stærke elever, som forklarer, at de finder vejlederen, uanset hvor hun er. Vejledning i fællesskaber er derfor særligt velegnet til at nå udsatte elever og hjælpe og støtte unge, der har svært ved at klare deres uddannelse.

PISA FOR VOKSNE

Den 8. oktober overværede jeg sammen med forskningskolleger OECD's offentliggørelse af PIAAC, som står for *The Programme for the International Assessment of Adult Competencies*. Undersøgelsen måler voksnes kompetencer og sammenligner landene på tværs og bliver af OECD populært kaldt PISA for voksne.

Vores forskningsprogram inviterede i den anledning til et lille forskernørdet arrangement. Vi transmitterede direkte fra OECD's offentliggørelse, og bagefter skypede vi med en forskergruppe fra universitetet i Hamborg, som vi er begyndt at arbejde sammen med.

Undersøgelsen viser blandt andet, at voksnes adgang til efteruddannelse er relateret til jobbet og ofte også afgrænset af, at det skal være relevant for det job, de allerede besidder. Og vi ved fra et projekt, vi har udarbejdet for CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training, red.), at de voksne, som ønsker at skifte retning i arbejdslivet, har svært ved at få adgang til den

nødvendige opkvalificering. Det kan skabe problemer i forhold til mobilitet på arbejdsmarkedet, hvilket igen sætter begrænsninger for arbejdskraftens fleksibilitet.

Det væsentligste for mig er nu at få koblet resultaterne af PIAAC sammen med den viden, vi har fra andre undersøgelser af eksempelvis organiseringen af Voksen- og efteruddannelse (VEU), af voksenvejledningen og af den viden, vi har om praksis og politik på området. Først dér bliver undersøgelsen rigtig interessant. Dér bliver vi i stand til at gøre det, som OECD opfordrer de enkelte lande til nemlig at udarbejde en plan for hvor der skal sættes ind politisk, praktisk og vejledningsmæssigt. ■

RIE THOMSEN

Lektor i vejledning og forskningsprogramleder for forskningsprogrammet Livslang Læring på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Hun forsker i karrierevejledningens praksis og politik samt i uddannelse af vejledere. Hun har forfattet flere bøger, bl.a. 'Vejledning i fællesskaber' og 'Vejledning i samspil'.

Ja tak til nationale anbefalinger om skolestart

Standarder, screening og systematiske metoder i dagtilbud kan gøre børn mere skoleparate, **men det kræver solide pædagogiske indsatser**. Det er budskabet fra CAMILLA BRØRUP DYSSEGAARD, der står bag en ny undersøgelse om skoleparathed.

Af MATHILDE WEIRSØE

Alle børn skal starte i skole det år, de fylder seks. Men ikke alle børn er klar til skolen dér. I Danmark er det i dag op til den enkelte skole at rumme alle børn – også de børn, der endnu ikke er skoleparate. Spørgsmålet er, om vi kan gribe det anderledes målrettet an og i stedet bruge ressourcerne på at udvikle børnenes kompetencer *inden* skolestarten?

Spørgsmålet kommer fra Camilla Brørup Dyssegaard, postdoc ved Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet. Hun har sammen med sine forskerkolleger Jesper de Hemmer Egeberg og Kasper Steenberg kortlagt praksis omkring skolestart i 12 udvalgte OECD-lande, heriblandt Danmark, USA og Tyskland.

Væk fra gefühl

Undersøgelsen kortlægger forskningsmæssig viden om, hvad der virker, når det kommer til at sikre høj kvalitet i dagtilbud. Forskerne

har på baggrund af undersøgelsen udarbejdet en rapport for Skolerådets Formandskab, som rådgiver undervisningsministeren om, hvilke pædagogiske metoder der sikrer børns skoleparathed.

»I Danmark går de fleste børn i dagtilbud, og derfor har vuggestuer og børnehaver et stort potentiale for at understøtte den tidlige udvikling af børnenes kompetencer og dermed sikre en optimal overgang fra dagtilbud til skole. Det taler for, at vi udvikler nationale anbefalinger for skolestartsforløbet,« siger Camilla Brørup Dyssegaard.

Men det ligger ikke lige for, fortæller Camilla Brørup Dyssegaard. Bare det at tale om skoleparathed er i høj grad et opgør med den eksisterende danske tænkning om skolestart.

»I Danmark har vi længe tænkt, at skolen skal være parat til at møde barnet, uanset hvor det er udviklingsmæssigt, når det som seksårig starter i skole. Men jeg mener i højere grad, vi skal turde sige, at børn skal være skoleparate, når de starter i skole. Vi skal væk fra de 'gefühl-agtige' metoder, der varierer fra institution til institution og fra kommune

til kommune. Vi skal rent faktisk vide, hvad der virker – og ikke blot føle os frem,« siger Camilla Brørup Dyssegaard.

Derfor mener hun, at det skal være mindre op til den enkelte institution og mere op til centralt udformede vejledninger at vurdere børnenes skoleparathed. Vejledningen skal vel at mærke bygge på forskningsbaseret viden om, hvilke pædagogiske indsatser der virker i praksis.

Kig til USA

Undersøgelsen bygger på 50 studier. 46 af de studier kommer fra USA, og de viser, at amerikanerne har tradition for at screene og dokumentere, hvilke metoder der virker, når det kommer til at vurdere børns skoleparathed. I USA har man i flere år gennemført såkaldte RCT-undersøgelser (*randomized controlled trial*), men det er relativt nyt i Europa inden for pædagogisk forskning. Camilla Brørup Dyssegaard mener, at vi med fordel kan se til USA og deres metoder.

»Vi kan selvfølgelig ikke ukritisk overføre metoderne direkte til en dansk kontekst, men

SKOLEPARATHED. SYSTEMATISK FORSKNINGS- KORTLÆGNING

Sådan gjorde forskerne

Først har forskerne afdækket praksis i forhold til skoleparathed i 12 udvalgte lande. Dernæst har forskerne undersøgt kvaliteten af den praksis og de metoder og redskaber, man anvender i de enkelte lande til at vurdere børns forudsætninger for en god skolestart. Rapporten giver dermed et indblik i, hvilke pædagogiske metoder der giver de bedste resultater i forhold til at sikre skoleparathed.

Rapporten er bestilt af og udarbejdet for Skolerådets

Formandsskab, der rådgiver undervisningsministeren om kvalitetsudvikling i folkeskolen.

Undersøgelsen bygger på 50 studier om skoleparathed, som forskerne vurderer har kvalitet nok til at indgå i deres forskningskortlægning. De fleste af studierne kommer fra USA, hvor der er langt mere tradition for at måle effekter af indsatser.

80 % af studierne har som overordnet formål at udforske sammenhænge mellem indsatser og skoleparathed. Dertil er 12 % rettet mod »Hvad virker« og endelig er 8 % af studierne reviews/synteser, der summerer eller sammenfatter viden fra eksisterende forskning.

COLLIERBOX

Tre typer skoleparathedsvurderinger

Undersøgelsen viser, at landenes praksis i forhold til skoleparathed kan inddeles i tre overordnede grupper.

Skolen skal være parat til eleven: De nordiske lande og

Skotland. Her har man ingen standardiserede metoder for at vurdere og udvikle skoleparathed hos børn.

Nationale vurderinger, vejledninger og valgfrihed: New Zealand og England samt to tyske delstater Baden-Württemberg og Sachsen. Her screener og tester man børnene ud fra standardiserede metoder,

men man lader det være frit op til de enkelte institutioner at forvalte metoderne. Ingen systematiseret opfølgning.

Standardiserede vurderingsværktøjer fælles for alle: USA, Canada og Australien. Alle børn kommer gennem samme screeningsprogram, og forskere følger op og dokumenterer effekten af indsatser.

vi kan alligevel godt lade os inspirere af deres standardiserede procedurer for screening og effektmåling af den pædagogiske indsats, som målrettet sigter mod at gøre børnene skoleparate,« siger Camilla Brørup Dyssegaard.

Brug for mere sikker viden

Men sådan foregår det ikke i Danmark i dag. Rapporten giver eksempler på, hvor forskelligt der arbejdes med overgangen fra dagtilbud til skole i Danmark. I et eksempel har kommunen et fælles koncept, som alle institutioner i kommunen arbejder ud fra. Fokus er ikke på, at barnet skal være klar til skolen, men mere på, at aktørerne og institutionerne, der tager imod barnet, skal være parate til modtagelsen. Centralt i konceptet er at skabe glidende overgange mellem dagtilbud og skole. Det indebærer et nært samarbejde mellem de forskellige aktører omkring barnet – primært pædagoger og lærere. Konceptet gælder for alle dagtilbud og skoler i kommunen.

I et andet eksempel nævnes en kommune, hvor der ikke er fælles standarder. Her er det

»Vi skal væk fra de 'gefühl-agtige' metoder, der varierer fra institution til institution og fra kommune til kommune.«

Psykolog Camilla Brørup Dyssegaard

op til den enkelte institution at udvikle og forvalte metoder til at vurdere skoleparathed, fortæller Camilla Brørup Dyssegaard.

Ingen af disse procedurer er ifølge forskeren optimale, for selvom der kan være gode initiativer i gang i visse kommuner, så forbliver al viden indenfor kommunen frem for at komme flere kommuner og børn til gode. Undersøgelsens resultater peger i en

ny retning, hvor de pædagogiske indsatser i højere grad er baseret på sikker viden.

»Når man ved, hvad der virker, og hvad der ikke gør, kan man justere de pædagogiske indsatser. Det giver ny viden til os forskere, der hele tiden kan evaluere og udvikle procedurer og metoder. Det sikrer høj kvalitet i dagtilbud og klæder børnene bedst muligt på til skolestarten, ligesom det skaber et solidt fundament for deres videre skolegang, « siger Camilla Brørup Dyssegaard. ■

CAMILLA BRØRUP DYSSEGAARD

Lærer og cand.pæd., ph.d. og autoriseret psykolog. Ansat som postdoc ved Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. I sin primærforskning har hun især fokus på specialpædagogik og inklusion.

NYE BØGER

Asterisk-redaktionen modtager løbende nye forskningsbaserede udgivelser om pædagogik, læring, kompetenceudvikling og uddannelse. Her er et udvalg af efterårets aktuelle udgivelser.

SOCIALPÆDAGOGIK – en grundbog

Niels Rosendal Jensen,
Søren Langager, Torsten Erlandsen
& Kirsten Elisa Petersen (red.)

At hjælpe mennesker i udsatte positioner er en grundlæggende del af pædagogens arbejde. Bogen indeholder teorier om f.eks. diagnoser, social udsathed og lovgivningsmæssige forhold og belyser de komplekse sammenhænge, hvori socialpædagogik foregår, udvikles og forandres.

HANS REITZELS FORLAG

FEEDBACK OG VURDERING FOR LÆRING

Rune Andreassen m.fl.

Antologien præsenterer teoretiske perspektiver på og praktiske erfaringer med feedback og vurdering for læring fra danske og udenlandske forskere og praktikere.

DAFOLO

FORSTÅ ETIKKEN

Jesper Ryberg

Etik er ikke blot et spørgsmål om holdninger, men også om at have

sammenhængene og logiske begrundelser for de regelsæt, der styrer vores sociale liv. Undervejs belyses bogens pointer ved at inddrage forskningsresultater inden for moralpsykologi og neurovidenskab.

HANS REITZELS FORLAG

UNGE MED SÆRLIGE BEHOV

Karin Overballe &

Helle Overballe Mogensén

Mange elever har brug for ekstra støtte til at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Bogen har fokus på de særlige vanskeligheder, styrkesider og udfordringer, som unge med diagnoser har, når de skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

FEEDBACK I SKOLEN

Egil Weider Hartberg,

Stephen Dobson & Lillian Gran

AI læring kræver feedback. Det er den grundlæggende præmis i denne bog, som præsenterer en model til læringsfremmende og anerkendende feedback, der både er teoretisk og praktisk begrundet.

DAFOLO

INKLUSIONENS DIDAKTIK

Anne Marie Østergaard & Grethe Kjær

Med afsæt i forskning og succesfulde praksiseksempler konkretiserer de to forfattere inklusionsbegrebet og beskriver, hvad de mener skal til, for at inklusionen lykkes.

DAFOLO

UNDERVISNINGSKENDSKAB – at planlægge og udvikle undervisning

Hans Jørgen Kristensen

& Per Fibæk Laursen (red.)

Bogen handler om, hvordan man planlægger god undervisning, og om hvilke kompetencer læreren må have for at bidrage til elevernes læring. En række artikler følges hver især op med studiespørgsmål og opgaveforslag.

GYLDENDALS LÆRERBIBLIOTEK

DA LÆREREN HOLDT SKOLE

– tiden før 1780

Charlotte Appel og Morten Fink-Jensen

Det første af fem bind om den danske skoles historie er udkommet. Værkets bind 1 handler om skolegang fra senmiddelalderen og frem til 1700-tallets slutning.

AARHUS UNIVERSITETSFORLAG

DEMOKRATILÆRING I SKOLE OG SAMFUND

Gert J.J. Biesta

Forfatteren præsenterer en kritisk analyse af diskussionen om forholdet mellem medborgerskab, demokrati og uddannelse og argumenterer for en politisk medborgerskabsforståelse.

KLIM

SUNDHEDSPÆDAGOGIK I SUNDHEDSFREMME

Venka Simovska

& Jeanette Magne Jensen (red.)

Med det formål at levere det teoretiske og værdimæssige grundlag for sundhedspædagogik og sundhedsfremme diskuterer forfatterne udvalgte begreber og synsvinkler i sundhedspædagogikken, som har betydning for sundhedsfremmende interventioner og aktiviteter for forskellige målgrupper.

GADS FORLAG

INKLUDERENDE SPECIALPÆDAGOGIK

Lotte Hedegaard-Sørensen

Bogen præsenterer en pædagogisk og didaktisk tilgang til inklusion, der inddrager specialpædagogisk viden, som tidligere primært hørte de specialpædagogiske institutioner til.

AKADEMISK FORLAG

PROFESSIONELLE LÆRINGSFÆLLESSKABER

– teamsamarbejde og undervisningsudvikling

Thomas R.S. Albrechtsen

Forventningerne og kravene til læreres professionalismisme er stigende.

Bogen giver en introduktion til og et bud på, hvordan professionelle læringsfællesskaber kan bidrage til den daglige undervisningsudvikling.

DAFOLO

DEN MODERNE DAGINSTITUTIONSLEDER

John Andersen & Søren Gundelach

Bogen indeholder beskrivelser af institutionslederens arbejdsopgaver og udfordringer. Ud over en indføring i nødvendige teorier har bogen samtidig forslag til konkrete arbejdsmetoder for lederen.

DANSK PÆDAGOGISK FORUM

UNDERVISNINGSKVALITET OG LÆRERPROFESSIONALITET

Andreas Helmke

Hvad er god undervisning? Hvilke kompetencer har den dygtige lærer? Hvordan kan man registrere og vurdere undervisningskvaliteter – og forbedre undervisningen? På baggrund af den nyeste uddannelsesforskning beskæftiger bogen sig med de tre spørgsmål.

DAFOLO

HÅNDBOG TIL PÆDAGOGUDDANNELSEN

Trine Ankerstjerne & Stig Broström (red.)

Bogen præsenterer den store variation af teorier og praktiske tilgange til pædagogikken i ti forskellige dele og perspektiver. Formålet er at give et overblik over, hvordan faget pædagogik og det at uddanne sig til pædagog kan forstås.

HANS REITZELS FORLAG

HVORDAN SKAL JEG LEVE MIT LIV, KIERKEGAARD?

Anders Fogh Jensen

Forfatteren har sat sig for at spørge sin verdensberømte fagfælle Søren Kierkegaard, hvordan han skal leve sit liv. Bogen relaterer Kierkegaards tanker til vores udfordringer i dag, f.eks. om singlekultur, angst og livsstilssygdomme.

AKADEMISK FORLAG

PROBLEMLØSENDE INKLUSION

Jenny Bohr

Bogen anlægger et teoretisk perspektiv på, hvordan børn og unge med ADHD og andre kognitive forstyrrelser bedst hjælpes. Den giver samtidig en lang række praktiske råd til at bringe disse teorier ind i en pædagogisk og lærerfaglig hverdag.

VIASYSTIME

SPROGTILEGNELSE I ET INKLUDERENDE PERSPEKTIV

Helle Iben Bylander & Trine Kjær Krogh

Med udgangspunktet i et inkluderende sprogsyn med fokus på interaktion og relation som drivkraft for sproglig udvikling ønsker forfatterne at give læseren mulighed for at vurdere sprogudvikling hos børn.

DAFOLO

INKLUSION OG MÅLOPFYLDELSE

Bengt Persson & Elisabeth Persson

Skolerne i den svenske kommune Essunga har gennemført et pædagogisk udviklingsprojekt med fokus på inklusion. Det har resulteret i både større trivsel og bemærkelsesværdigt gode faglige resultater hos eleverne. Bogen beskriver denne udvikling.

DAFOLO

FILOSOFFEN PÅ ARBEJDE

Ulla Thøgersen (red.)

Anvendt filosofi rummer både en specialiseret filosofifaglighed og filosofiens samvirke med praksisområder inden for eksempelvis sundhed, ledelse og teknologi. Bogen beskriver, hvor og hvordan filosofi kan forstås og udøves som en anvendelsesorienteret disciplin.

MINDSPACE

LÆRINGSTEORI OG DIDAKTIK

Ane Qvortrup & Merete Wiberg (red.)

Med et uddannelsesvidenskabeligt blik introducerer bogen de grundlæggende positioner og teorier om læring og undervisning. Forskelle og ligheder mellem forskellige teorier trækkes frem.

HANS REITZELS FORLAG

»I DEBATTEN OM specialpædagogik og inklusion har der manglet empirisk forskning, der åbent og forudsætningsløst undersøger, hvordan praksis i klasserum udfolder sig, når der er stor elevdiversitet, og når lærere har som en dominerende selvforståelse, at der arbejdes inkluderende.«

Lotte Hedegaard-Sørensen i
'Inkluderende specialpædagogik'

TIDSSKRIFTER

CURSIV

Med et temanummer om pædagogisk neurovidenskab sætter nr. 11 fokus på spørgsmålet om, hvorvidt den pædagogiske verden er ordentlig forberedt på at forstå og gøre brug af pædagogisk neurovidenskab. Tidsskriftet udgives af Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet

GYMNASIEFORSKNING

I det første nummer af magasinet Gymnasieforskning præsenteres aktuel forskning inden for de gymnasiale uddannelser. Magasinet er en del af et nyt projekt, der også rummer etableringen af en database, der samler og formidler dansk gymnasieforskning. Databasen kan besøges på www.gymnasieforskning.dk.

KVAN

Nr. 96 belyser relationen mellem undervisningens faglige forankring og elevens dannelse i en bredere forståelsesramme end den, som

enten-eller tankegangen i forholdt til faglighed og dannelse ofte er udtryk for.

DANSK PÆDAGOGISK TIDSSKRIFT

Under temaet 'Samværets pædagogik' sætter tidsskriftet nr. 3/2013 fokus på, hvordan forskellige fællesskabsbegreber kan være med til at afdække hvad samvær drejer sig om og ikke mindst nogle af vanskelighederne ved at planlægge og praktisere en egentlig samværspædagogik.

0-14

I nr. 3/2013 tager fat på fremtidens børn og fremtidens daginstitution. Forskere, pædagoger og forældre giver deres bud på problemer, glæder, handlemuligheder og nødvendige ændringer i samspillet om at skabe de bedste rammer for børnene. Tidsskrift udgives af Dansk Pædagogisk Forum.

PÆDAGOGISK PSYKOLOGISK TIDSSKRIFT

Nr. 4/2013 fra Pædagogiske Psykologers Forening indeholder artikler om bl.a. atypisk sensorisk adfærd hos børn med autisme, inklusion i folkeskolen, relationspædagogik og ADHD.

KOMPETENCER. KARRIERE.

Kompetenceudvikling?

Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) udbyder masteruddannelser i Aarhus og København:

- Dagtilbuds- og indskolingsdidaktik
- Dansk som andetsprog
- Grundskoleundervisning
- Leadership and Innovation in Complex Systems (LAICS)
- Ledelse af uddannelsesinstitutioner
- Læse- og skriveidaktik
- Medborgerskab
- Positiv psykologi
- Socialpædagogik
- Specialpædagogik
- Sundhedspædagogik og sundhedsfremme
- Vejledning
- Voksnes læring og kompetenceudvikling

Kom og mød uddannelserne inden du træffer dit valg:

Aarhus: **25. marts 2014**

København: **27. marts 2014**

Ansøgningsfrist: **1. maj**

Læs mere på: edu.au.dk/master

AARHUS UNIVERSITET

9. DECEMBER

ISLAM, MUSLIMER OG DANSKE SKOLER

En voksende del af eleverne i den danske folkeskole – skønsmæssigt 7 % – har muslimsk baggrund. Projektet 'Islam, muslimer og danske skoler' er det første forskningsprojekt, som eksplicit har sat sig for at undersøge denne udvikling. Projektets forskere har undersøgt, hvordan de enkelte folkeskoler på det praktiske plan forholder sig til tilstedeværelsen af elever med en religiøs baggrund og især elever med en muslimsk baggrund. Konferencen markerer afslutningen på forskningsprojektet.

→ Tid og sted: Den 9. december kl. 13-17 i Festsalen (A220).

Deltagelse er gratis, men på grund af et begrænset antal pladser er tilmelding nødvendig.

10. DECEMBER

EVIDENS OG DØMMEKRAFT

– NÅR EVIDENS MØDER DEN PÆDAGOGISKE HVERDAG
Kan man kræve samme type af forskningsinformeret dømmekraft af en lærer som af en læge? Styrker det pædagogers dømmekraft at arbejde evidensbaseret? To internationale kapaciteter på området, professor David Hargreav og professor Martyn Hammersley, kommer til Danmark for at diskutere forholdet mellem evidens og dømmekraft i forhold til de pædagogiske professioner.

→ Tid og sted: 10. december kl. 10.00-16.15 i Festsalen (A220).

Pris: 750 kr. Studerende 250 kr.

KALENDER

LÆS MERE OM ARRANGEMENTERNE & TILMELD DIG PÅ
www.edu.au.dk/kalender

Med mindre andet er nævnt, foregår arrangementerne på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

12. DECEMBER

MERE OG BEDRE VOKSEN- OG EFTERUDDANNELSE – HVORDAN?

Nationalt Center for Kompetenceudvikling afholder i samarbejde med Ministeriet for Børn og Undervisning, Danmarks Evalueringsinstitut og Nordisk Netværk for Voksnes Læring den årlige forsøgs- og udviklingskonference. Undervisningsminister Christine Antorini indleder med et oplæg om udviklingsperspektiver og politiske forventninger på VEU-området.

→ Tid og sted: 12. december kl. 9.00-16.45 i Festsalen (A220).

Pris: Deltagelse i konferencen: 600 kr. / Desuden 175 kr. for tapas og vin efterfølgende.

14. JANUAR

BEVÆGELIGE SØSKENDESKABER

Forskningsprojektet 'Bevægelige søskendskaber' holder afsluttende konference om børns relationer i familien i forbindelse med udgivelsen af bogen 'Hvad er søskende?' (Akademisk Forlag). Søskendes betydning er ellers et overset forskningsområde, men en forskergruppe fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) har interviewet og observeret knap 100 børn og unge. Læs artikel om projektet s. 24.

→ Tid og sted: 14. januar kl. 13.30-18.30 i Festsalen (A220).

JANUAR

9. & 13. JANUAR

UNDERVISNINGS-DIFFERENTIERING

– ET PRINCIP MØDER PRAKSIS
På konferencen præsenteres resultaterne fra forsknings- og udviklingsprojekt 'Eksemplariske undervisningsforløb i dansk og matematik med fokus på undervisningsdifferentiering og elever med særlige behov'. Konferencen afholdes i samarbejde med professionshøjskolerne UCC, VIA UC & UC SYD samt Undervisningsministeriet.

→ Tid og sted: København 9. januar 2014 kl. 9-16 i Festsalen (A220) og Aarhus på VIA University College, Hedeager 2, 8200 Aarhus N, lokale 11.05, 13. januar 2014 kl. 10-16.

Pris: 350 kr.

FEBRUAR

ASTERISK LIVE

25. FEBRUAR

FÅR HÅNDVÆRKET COMEBACK?

Erhvervsuddannelserne og de praktisk orienterede uddannelser har lidt et voldsomt prestigetab i det kreative videnssamfund, der snarere hylder ånden end hånden. Hvordan skader videnssamfundsretorikken de praktiske fag og professioner, og hvad kan vi gøre ved det? Kom til debatmøde om erhvervsuddannelsernes fald og fremtid – med **Ida Juul**, **Arnt Vestergaard Louw** og **Mattias Tesfaye**. Asterisk-redaktør Camilla Mehlsen er ordstyrer.

→ Tid og sted: 25. februar kl. 16-17.30 i Festsalen (A220), Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

25. & 27. FEBRUAR

INFORMATIONSMØDE OM BACHELORUDDANNELSEN I UDDANNELSESVIDENSKAB

* 25. FEBRUAR – KØBENHAVN

Kom og mød undervisere, nuværende studerende og studievejledere fra bacheloruddannelsen i uddannelsesvidenskab.

→ Tid og sted: 25. februar 2014 kl. 16-19, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

* 27. FEBRUAR – AARHUS

Kom til U-days på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Trøjborg i Aarhus og hør om bacheloruddannelsen i uddannelsesvidenskab 27. februar.

→ Læs mere på www.udays.dk.

APRIL

3. APRIL

PERSPEKTIVER PÅ FOLKESKOLENS TESTPRAKSIS

Standardiserede test er i høj grad kommet på skolens dagsorden. Hvad betyder det for skolen? Og hvad er det egentlig, der måles? Konferencen markerer både afslutningen på et treårigt kvalitativt empirisk projekt om de nationale tests betydninger for lærere og elever i den danske folkeskole varetaget af Kristine Kousholt og er samtidig en præsentation af forskellige forskeres perspektiver på skolens testpraksis.

→ Tid og sted: 3. april 2014 kl. 10.00-16.30 i Festsalen (A220).

Pris: 375 kr. Studerende på SU: 125 kr. Begrænset antal pladser.

HÅND VERSUS ÅND

»Vi finder adskillelsen allerede hos Aristoteles. Han mente, at arbejde, der ikke involverede fysisk arbejde, gav adgang til forståelse og erkendelse – i modsætning til det fysiske arbejde, hvor mennesket var slave eller nærmest er et dyr.«

Richard Sennett

Læs interview s. 18

Danske politikere har fået øjnene op for **håndværkets fald**. Asterisk har talt med den ansete sociologiprofessor RICHARD SENNETT om, hvorfor vi skal indstille kampen mellem hånd og ånd – og give hånden comeback.

Asterisk

En asterisk er det typografiske tegn, der henleder opmærksomheden på noget, der kommer. Den er et forvarsel. Asterisken anvendes ofte i fremstillinger til at markere en reference, som uddyber hovedteksten, og som der kan følges op på. Magasinet Asterisk søger at foregribe og gå dybere ned i aktuelle debatter om uddannelse.

Asterisk er udgivet af:

Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU),
ARTS, Aarhus Universitet
Tuborgvej 164, 2400 København NV

Tegn gratis abonnement på:

www.edu.au.dk/asterisk
ISSN: 1601-5754

AARHUS
UNIVERSITET

INSTITUT FOR UDDANNELSE
OG PÆDAGOGIK (DPU)